

Tuusulan hyvinvointikertomus 2023

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
1.1 Tuusulan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet	2
2 Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	2
3 Keskeistä toimintaympäristössä vuonna 2023	3
3.1 Väestönkehitys	3
3.2 Työllisyys ja toimeentulo	4
3.3 Turvallisuus ja varautuminen	7
3.4 Digitalisaatio	9
4 Yhdyspinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä	9
4.1 Yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden parissa	9
4.2 Hyvinvointivalmennus	10
4.3 Ehkäisevä päihdetyö	10
4.4 Puntaroiva asukaspaneeli	12
5 Hyvinvointia ja terveyttä palveluista Tuusulassa	12
5.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	12
5.2. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	15
5.3 Ikäihmisten toiminta	16
5.4 Maahanmuutto- työllisyys- ja asumisneuvonnan palvelut	17
6 Hyvät arkiympäristöt	18
6.1 Rakentaminen ja kaavoitus	18
6.2 Terveysturvallisuus	19
7 Osallisuudesta hyvinvointia	19
7.1 Vaikuttamisen mahdollisuuksia	20
7.2 Kohtaamisia ja vuorovaikutusta	21
7.3 Yhteistyötä kuntalaisten kanssa	21
8 Hyte-työn mittaaminen ja raportointi	22
8.1 HYTE-kerroin	22
8.2 TEA-viisari	23
8.3 THL:n Kouluterveyskysely 2023 ja TerveSuomi 2022	24
8.3.1 Kouluterveyskyselyn keskeisiä nostoja	24
8.3.2 Terve Suomi –tutkimuksen nostoja	25
9 Yhteenveto ja huomioita tulevaan	25
Lähteet	28
Liitteet	29

1 Johdanto

Kunnan keskeisiä tehtäviä ovat asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, alueen elinvoiman kehittäminen sekä palveluiden järjestäminen asukkaille taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä tulee seurata, ja näistä sekä toteutetuista toimenpiteistä tulee raportoida valtuustolle.

Hyvinvointikertomus on raportti tuusulalaisten hyvinvoinnin tilasta sekä sen edistämisestä kunnassa. Tiivis hyvinvointikertomus esitetään vuosittain, ja laaja hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa. Hyvinvointikertomuksen pohjana on Tuusulan kuntastrategiaan ja pormestariohjelmaan perustuva hyvinvointisuunnitelma 2021-2025, joka hyväksyttiin valtuustossa alkuvuodesta 2022. Hyvinvointisuunnitelmaan kirjattua laajaa tavoitteistoa tarkastellaan osana strategian vuositavoitteita, ja ne vastaavat kuntastrategian päämääriin *Tuusulassa on mahdollisuuksia kasvaa ja menestyä, Tuusulassa on hyvä elää ja Tuusula kehittyy kestävästi*.

Hyvinvointikertomus vuodelle 2023 on laadittu eri toimialueiden yhteistyönä. Työskentelyä ovat ohjanneet Tuusulan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä sekä lasten, nuorten ja perheiden työryhmä. Vaikuttamistoimielimet - ikäihmisten neuvosto, kehittämisverkostojen ydintiimit, lapsi- ja perheasiainneuvosto, nuorisovaltuusto ja vammaisneuvosto - ovat tuoneet hyvinvointikertomukseen omat näkemyksensä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Hyvinvointikertomuksessa kuvataan toimintaympäristön muutoksia ja esitetään keskeisiä indikaattoreita tuusulalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta. Asukkaiden hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä tuodaan esiin usean kuntalaisten elämään vaikuttavan palvelun tulokulmasta. Lopuksi luodaan katsaus hyte-työn keskeisiin tuleviin painopisteisiin.

1.1 Tuusulan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet

Tuusulan hallintosäännön mukaan kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Lautakunnalla on vastuu myös kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyn ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista, sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta.

Eri hallintokunnat yhdistävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä seuraa kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa eri näkökulmista, sekä raportoi tehdystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä hyvinvointikertomuksen kautta. Työryhmässä on edustettuina sivistyksen toimialue, työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, osallisuustyö sekä kasvun ja ympäristön toimialue. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän työskentelyyn osallistuvat lisäksi edustajat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta ja Keski-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunnasta.

2 Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023 valtakunnallisen sote-uudistuksen ja pelastustoimen uudistuksen myötä. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän vastuulla olleet sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, ja kuntayhtymä lakkautettiin vuoden 2023 aikana.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä alueen ja kuntien välillä sekä yhdyspinnoilla. Keski-Uudenmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma on yksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiaa toimeenpanevista asiakirjoista. Se kuvaa alueellista yhteistyötä, jonka tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja terveys-hyötyä alueen asukkaille. Hyvinvointisuunnitelma täydentää ja tukee kuntien omaa hyvinvointityötä.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet:

1. Sairastavuus vähenee
2. Liikkuminen lisääntyy vähän liikkuvien ja liikkumattomien parissa
3. Ylipainoisten ja lihavien määrä laskee
4. Yksinäisyyden kokemus vähenee
5. Sähköinen omahoito ja asiointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä lisääntyy
6. Mielen terveysongelmien määrä vähenee
7. Päihteiden (nikotiini tuotteet, alkoholi, huumeet) käyttö vähenee

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutuminen raportoidaan alueellisessa hyvinvointikertomuksessa.

Keväällä 2023 järjestettiin ensimmäinen kuntien ja hyvinvointialueen johdon foorumi, jossa valittiin hyvinvoinnin edistämisen yhteiseksi painopisteiksi osallisuus, lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkumisen edistäminen ja järjestöyhteistyö ja avustaminen.

Hyvinvointialueella toimii hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen ryhmä, jonka tehtävänä on alueellinen hyvinvointijohtaminen. Työryhmään kuuluu Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen, erikoissairaanhoidon ja muiden toimijoiden edustajia, jotka vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omissa taustayhteisöissään ja organisaatioissaan.

Sekä hyvinvointialueen että kuntien tärkeä kumppani on järjestöjen perustama Keski-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta. Järjestöneuvottelukuntaan kuuluu eri järjestöjen edustajia, hyvinvointialueen järjestöyhdyshenkilö ja kuntien järjestöyhdyshenkilöt. Järjestöneuvottelukunta tuo hyvinvointialueen päätöksentekoon järjestöjen koamaa tietoa sekä asukkaiden ja kolmannen sektorin tunnistamia hiljaisia signaaleja alueen hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöneuvottelukunnan yhdyspinnalla neuvotellaan alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta sekä järjestöjen toimintaedellytysten ja vaikuttamismahdollisuuksien tukemisen periaatteista ja työnjaosta.

3 Keskeistä toimintaympäristössä vuonna 2023

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta on viime vuosina haastettu monin tavoin sekä globaalisti, kansallisesti että paikallisesti. Koronapandemia vaikutti väestön hyvinvointiin ja terveyteen kaikissa ikäryhmissä: se lisäsi psyykkistä kuormitusta, yksinäisyyden kokemuksia ja toimeentulon ongelmia. Pandemian aikana sosiaalinen kanssakäyminen heikkeni, huoli omasta ja läheisten terveydestä lisääntyi, liikunnan määrä väheni ja ruokailutottumukset muuttuivat.

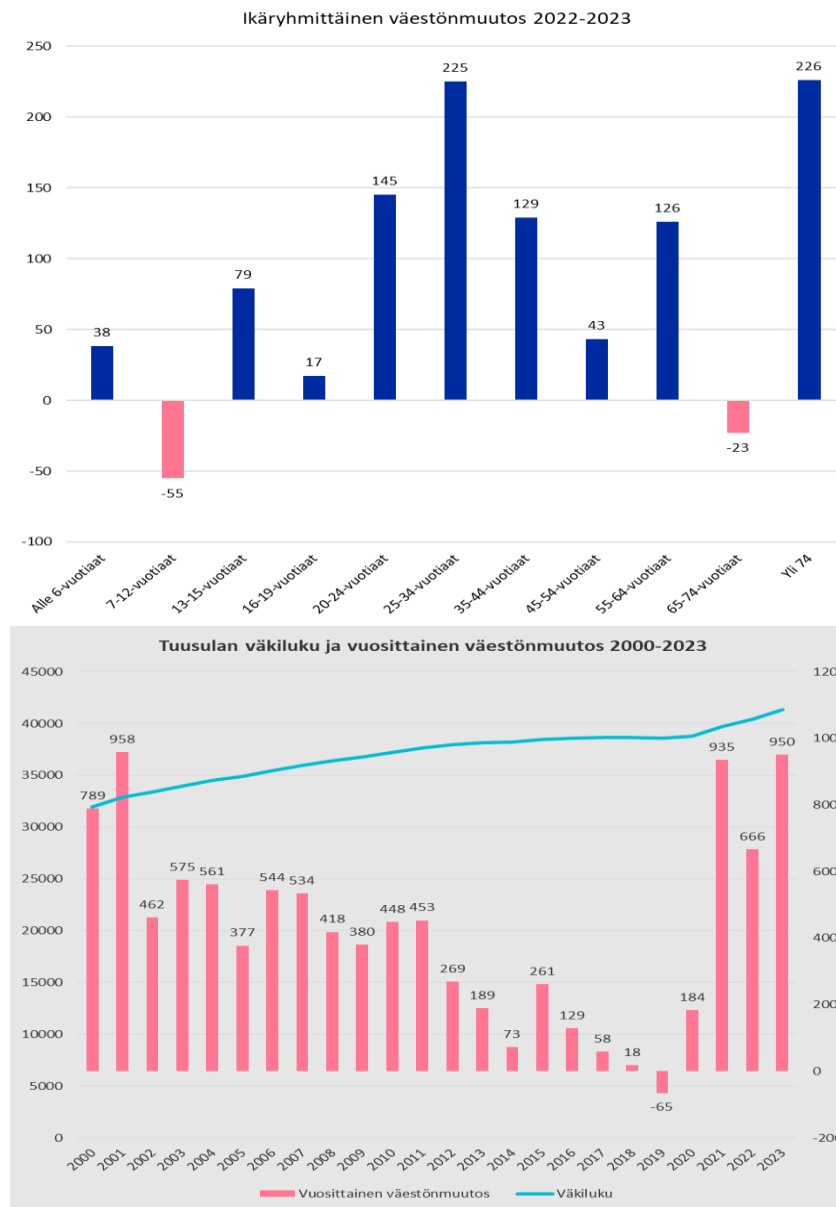
Palveluntarpeen kasvu lisääntyi pandemian myötä erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa kasaantui myös mielen terveys- ja päihdepalveluissa, ikääntyneiden kotiin vietävissä palveluissa sekä työ- ja toimintakykyä ylläpitävissä ja tukevilla palveluissa ja sairauksien hoidossa. Talouden taantuma näkyy suomalaisten arjessa esimerkiksi etuisuuksien ja työkyvyttömyyseläkemenojen kasvuna sekä eri väestöryhmien välisen eriarvoisuuden lisääntymisenä.

Maailman epävakaa turvallisuustilanteen vuoksi kuntien varautuminen on vuoden aikana ollut esillä monista eri näkökulmista. Kuntien rooli yhteiskunnan keskeisenä toimijana ja resilienssin ylläpitäjänä on korostunut, kun yhteiskunta on päivittänyt riskiarvioitaan. Kuntien on tullut varautua uusiin, ajankohtaisiin uhkiin.

3.1 Väestönkehitys

Tilastokeskuksen ennakkotilaston mukaan Tuusulan väkiluku oli joulukuussa 2023 yhteensä 41 334. Tuusulan väestö lisääntyi 950 henkilöllä, ja suhteellinen kasvu oli 2,35 %. Väestönkasvu nojasi ensisijaisesti muuttovoittoihin

muualta maasta. Suurimmat muuttovoitot kunta saa 25–44-vuotiaista sekä lapsista. Alle kouluikäisten ryhmä pyyi kasvavana syntyvyyden laskusta huolimatta.

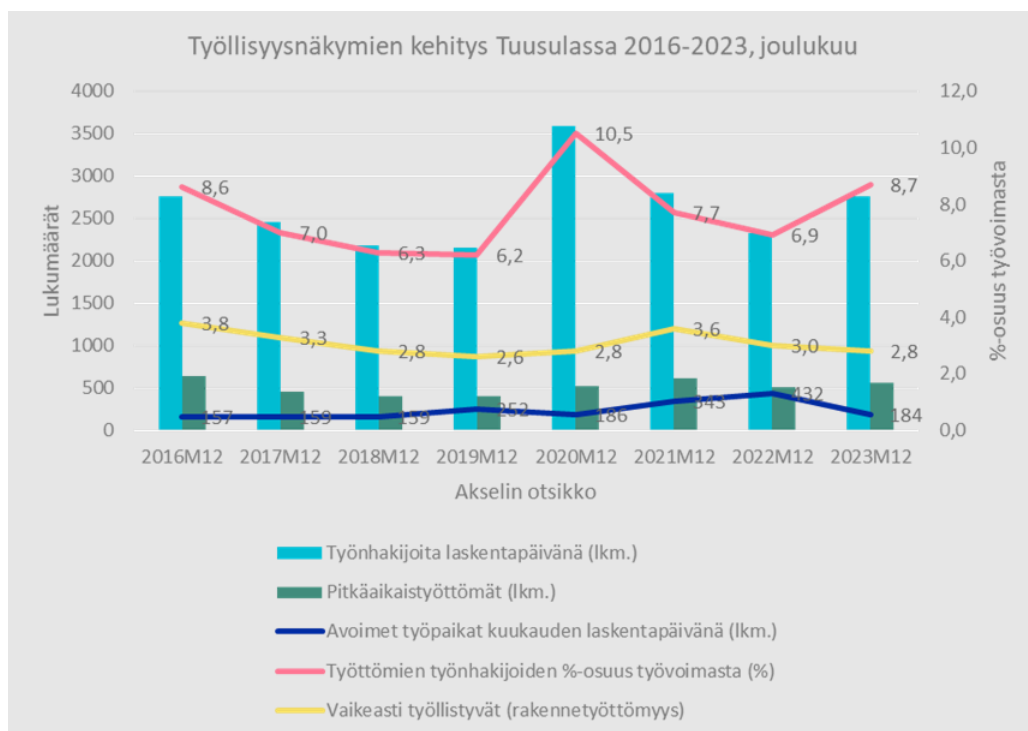
Nuorten perheiden ohella myös maahanmuuton osuus väkiluvun kehityksessä kasvoi merkittävästi. Kansainvälistä suojelua vaativien henkilöiden lukumäärä on lisääntynyt Tuusulassa, ja uusien kotikuntaoikeuksien myöntämisen myötä maahanmuuttajataustaiset ovat Tuusulan kasvava asukas- ja asiakasryhmä.

Tuusulan väestön ikääntyminen jatkuu. Kaikki eläkeikäisen väestön kasvu kohdistuu tällä hetkellä yli 74-vuotiaiden ryhmään, joka kasvaa erittäin nopeasti. Kasvu on seurausta kunnan ikärakenteen kehityksestä.

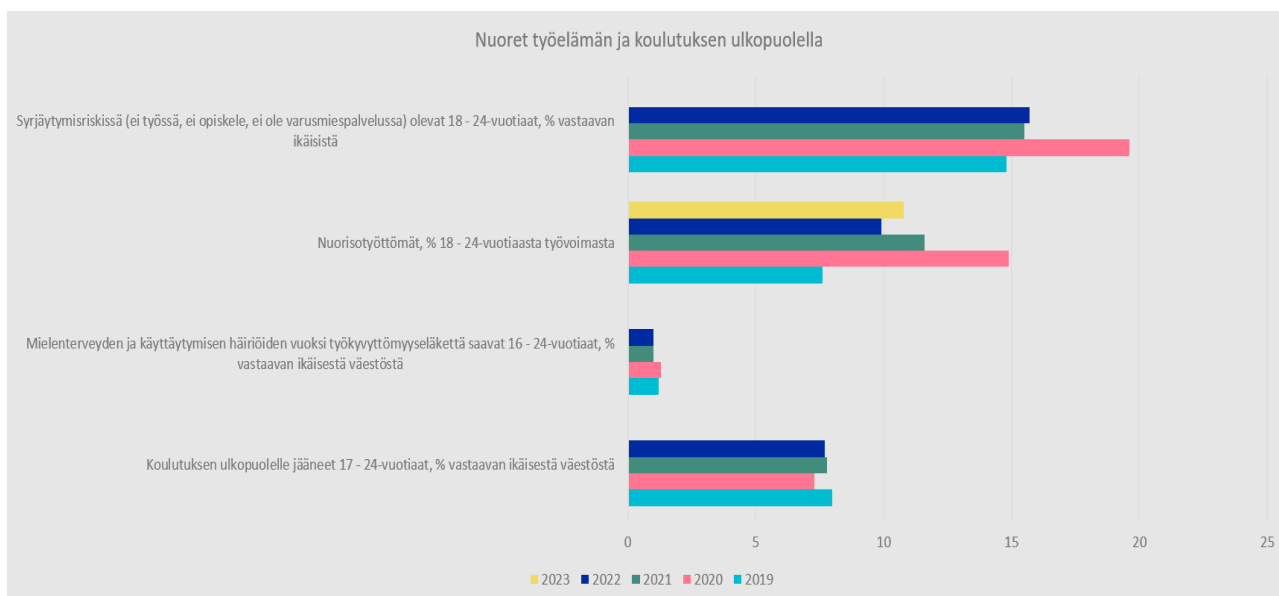
3.2 Työllisyys ja toimeentulo

Vuonna 2023 työllisyysnäkyvät heikkenivät vuoden loppua kohden. Työttömien työnhakijoiden määrä on lähtenyt kasvuun samaan aikaan kun avoimien työpaikkojen määrä on laskenut.

Työttömyysaste kipusi vuoden 2022 takaisesta 6,9 prosentista 8,7 prosenttiin samaan aikaan kuin avointen työpaikkojen määrä tippui 432 työpaikasta 184:ään työpaikkaan. Vaikeasti työllistyvien (ns. rakennetyöttömyyden) osalta kehitys tarkastelujakson 2016–2023 aikana on pysynyt melko tasaisena, lukuun ottamatta koronavuonna tapahtunutta pientä nousua.

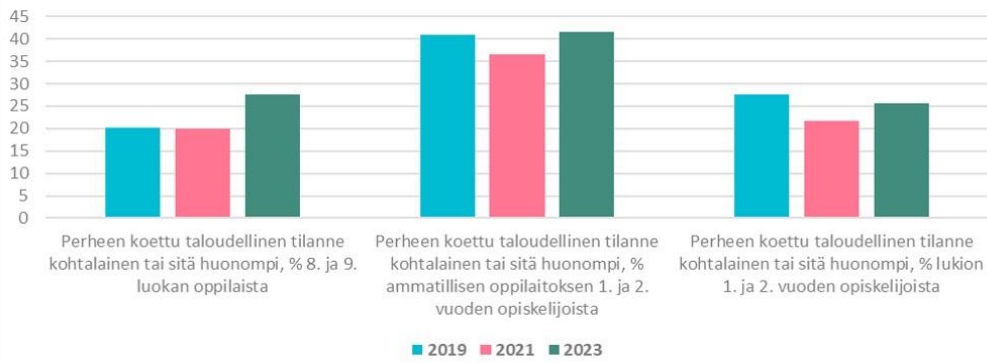
Nuorisotyöttömien määrä on koronavuodesta 2020 alkaneen laskun jälkeen kääntynyt kasvuun (10,8 %). Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei varusmiespalveluksessa) olevien 18-24 vuotiaiden määrässä on ollut pientä kasvua. Vuodelle 2023 tilastot eivät ole vielä päivittyneet.

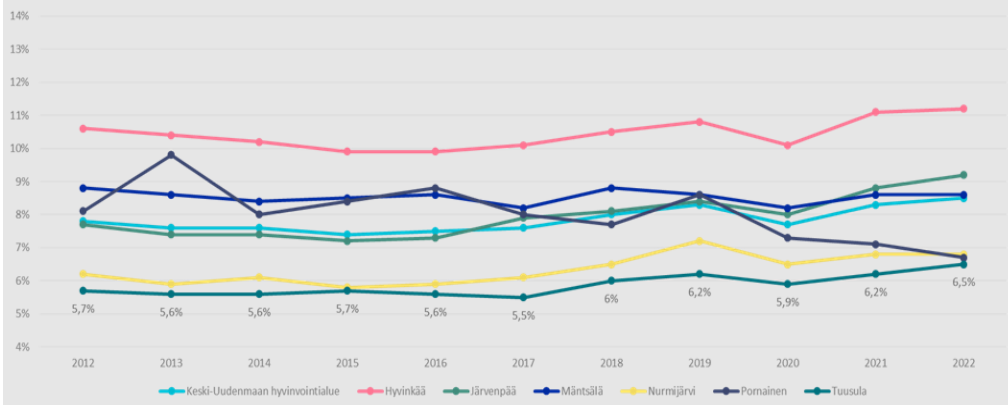
Vuonna 2023 noin 7,5 % :lla kotitalousväestöstä oli suuria vaikeuksia tai vaikeuksia kattaa tuloillaan tavanomaiset menot. Toimeentulon vaikeudet olivat yleisiä kaikissa väestöryhmissä. Joka viides aikuinen on joutunut tinkimään tavanomaisista menoista, kuten ruoasta tai lääkkeistä, rahanpuutteen vuoksi.

Keski-Uudellamaalla kotitalouksien pienituloisuusaste on kasvussa lähes kaikissa hyvinvointialueen kunnissa, myös Tuusulassa. Tuusulassa selvää nousua on myös lasten pienituloisuusasteessa. Nuorista yhä suurempi joukko kokee perheensä taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai tätä heikommaksi. Myös toimeentulotukea saavien lukumäärä on Tuusulassa lievästi lisääntynyt.

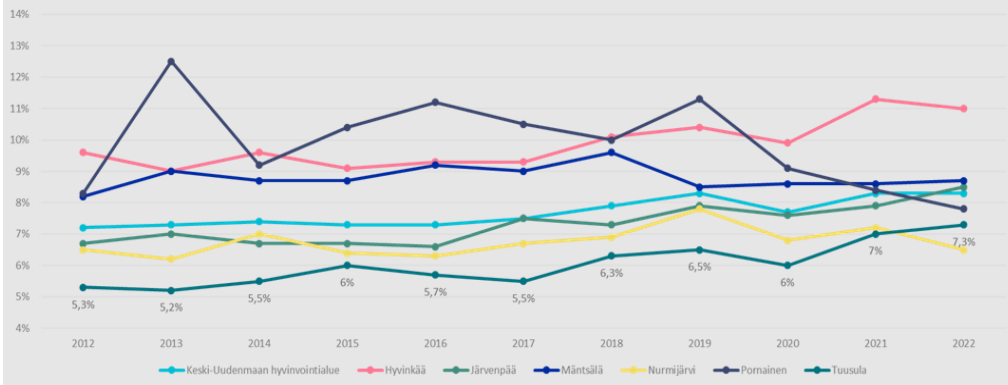
Perheen koettu taloudellinen tilanne, Tuusula

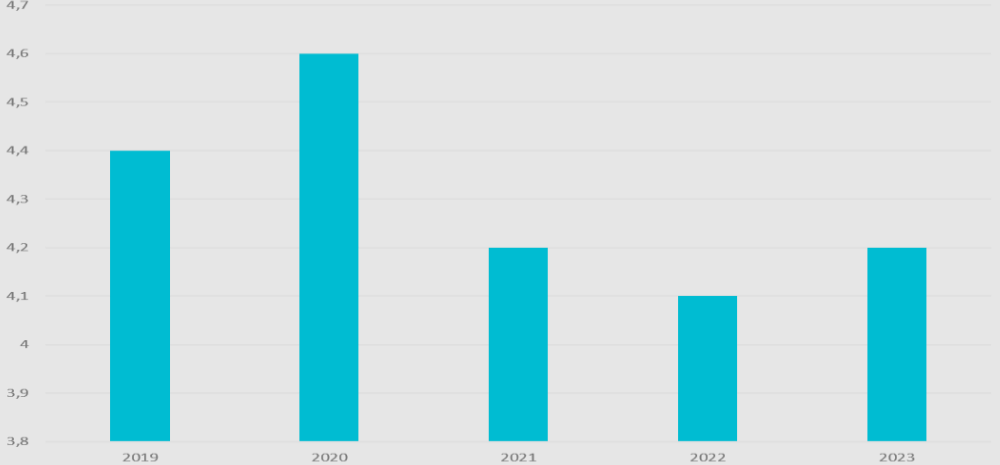
Pienituloisuusaste KEUSOTE-alueella ja -kunnissa 2012-2022

Lasten pienituloisuusaste KEUSOTE-alueella ja -kunnissa 2012-2022

Perustoimeentulotuen saajien osuus Tuusulan väestöstä

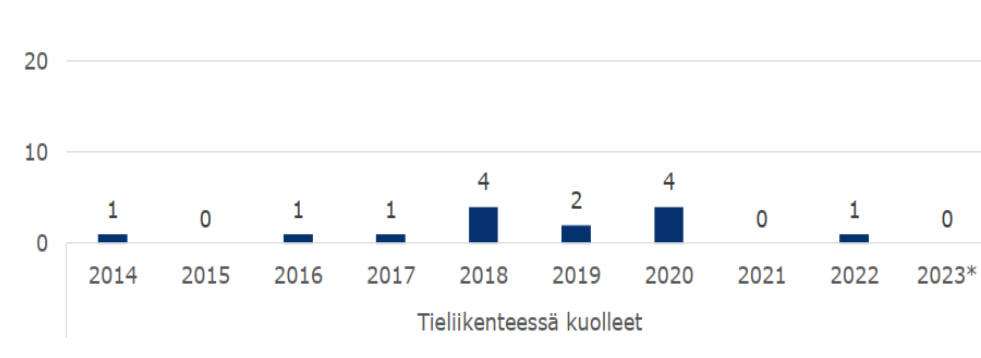
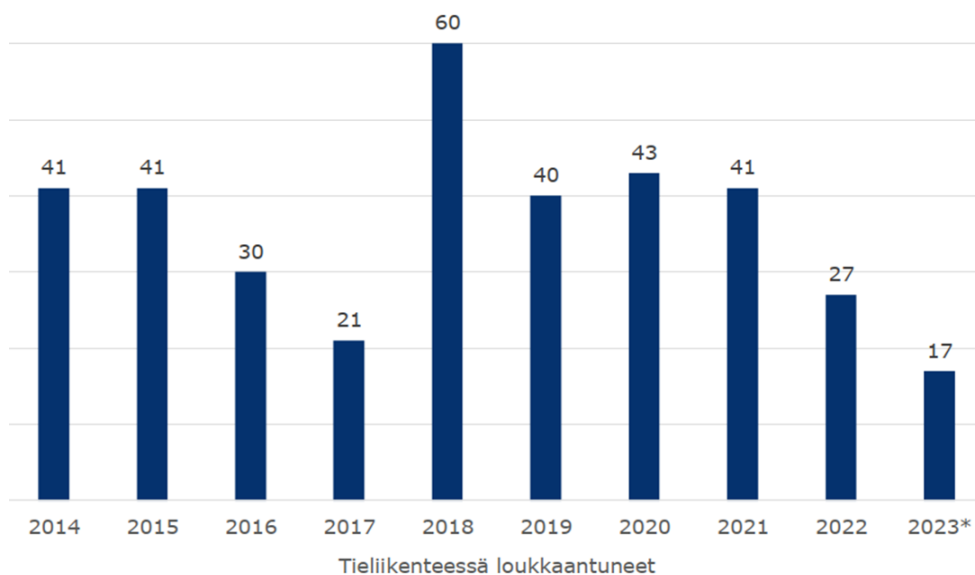
3.3 Turvallisuus ja varautuminen

Kertomusvuonna Tuusulan turvallisuustyössä korostui varautuminen. Varautumissuunnitelmia laadittiin kunnassa ja kaikilla toimialueilla yksikkötasolle asti. Kunnan avainhenkilöt osallistuivat Uusimaa23 -valmiusharjoitukseen. Kyberturvallisuutta on kehitetty kunnassa järjestelmällisesti. Kunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi tehtiin suunnitelmia ja hankintoja, kuten varavoimalaitteita.

Kunnan turvallisuutta ja turvallisuustunnetta mitattiin kuntalaisille suunnatulla turvallisuuskyselyllä, johon saatiin 274 vastausta. Pienen otannan vuoksi kysely on suuntaa antava. Valtaosa, noin 86 %, kokee Tuusulan turvalliseksi asuinpaikaksi. Vastauksissa korostuvat liikenteen haasteet sekä huoli nuorten toiminnasta.

Liikenneturvallisuus

Tuusulan liikennekasvatustyöryhmä seuraa Tuusulan liikenneturvallisuustilannetta eri näkökulmista ja suunnittelee toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Vuonna 2023 päätettiin aloittaa kunnan liikenneturvallsuussuunnitelman päivittäminen. Tilastojen perusteella Tuusulan tieliikenteessä tapahtuvien kuolemien ja loukkaantumisten määrä on ollut laskusuunnassa koko 2020-luvun.

Poliisin rikostilastot

Väkivalta- ja ryöstörikoksissa näkyy kansallinen suuntaus: nuorten tekemät rikokset, erityisesti ryöstöt ja pahoinpitelyt, ovat olleet kasvussa. Itä-Uudenmaan poliisin alueella keskimäärin rikollisuus lisääntyi kokonaisuudessaan hieman (1,26 %). Jos tilaston ulkopuolelle jätetään liikenne rikokset, lievää kasvua on myös Tuusulan osalta.

Tuusulan tilastoissa nähtiin 2023 selkeää kasvua väkivaltarikoksissa vuoteen 2022 verrattuna:

	2021	2022	2022	2023	Muutos	Muutos%
			Tammi - joul	Tammi - joul		
Varkaudet yhteensä	501	580	580	494	-86	-14,83% ▼
Kirstysrikokset yhteensä	16	7	7	18	11	157,14% ▲
Ryöstöt yhteensä	7	7	7	16	9	128,57% ▲
Petosrikokset yhteensä	202	303	303	326	23	7,59% ▲
Väkivaltarikokset yhteensä	142	175	175	241	66	37,71% ▲
Väkivaltarikosten selvitys %	47,9%	45,1%	45,1%	49,8%	4,6	▲
Pimeinä tulleiden väkivaltarikosten selvitys %	14,3%	29,5%	29,5%	22,7%	-6,9	▼
Väkivaltarikosten tutkinta-aika	283	282	282	363	82	29,08% ▲
Pahoinpitelyrikokset yhteensä	140	167	167	239	72	43,11% ▲
Pahoinpitelyrikokset yleisellä paikalla	52	68	68	106	38	55,88% ▲
Pahoinpitelyrikokset yksityisellä paikalla	89	99	99	133	34	34,34% ▲
Törkeät pahoinpitelyt	4	8	8	5	-3	-37,50% ▼
Henkirikokset yrityksineen	2	9	9	1	-8	-88,89% ▼
Henkirikokset	1	0	0	0	0	/0

Huumausainerikokset näyttivät selvää laskua poliisin tilastoissa.

Huumausainerikokset yhteensä	96	121	121	71	-50	-41,32% ▼
Törkeät huumausainerikokset	7	19	19	6	-13	-68,42% ▼

Myös liikenne rikosten määrä on laskusuuntainen.

TILASTOT - 858 TUUSULA

Liikenne (1)	2021	2022	2022	2023	Muutos	Muutos%
			Tammi - joul	Tammi - joul		
Liikenne rikokset yhteensä	1 042	856	856	703	-153	-17,87% ▼
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	702	521	521	428	-93	-17,85% ▼
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	78	62	62	47	-15	-24,19% ▼
Rattijuopumukset yhteensä	106	107	107	86	-21	-19,63% ▼
Törkeä rattijuopumus	52	46	46	44	-2	-4,35% ▼
Rattijuopumus	54	61	61	42	-19	-31,15% ▼

Poliisi pyrkii vahvistamaan yhteisöjen osallistumista ja kykyä kantaa vastuuta sekä yksittäisen henkilön että koko yhteisön turvallisuudesta. Alle 15-vuotiaille rikoksentekeijöille tai -epäillyille, päihteitä käyttäville nuorille tarjotaan tueksi moniammatillista Ankkuritoimintaa, joka tähtää nuoren hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ehkäisemiseen. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella toimii kahdeksan Ankkuritiimiä. Tuusula kuuluu samaan tiimiin Järvenpään kanssa.

3.4 Digitalisaatio

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvveluiden digiasiointia kehitetty kertomusvuoden aikana aktiivisesti, ja digipalveluista tiedottaminen kunnan työntekijöille ja asukkaille on parantunut. Hyvinvointialueen palvelujen verkostosuunnitelmassa on huomioitu digitaalisten palveluiden tarjoama mahdollisuus kustannustehokkuuteen. Digiasioinnin on tarkoitus lisätä palveluiden tarjontaa, mutta ei korvata kohtaavia palveluita.

THL:n Terve Suomi 2022 -tutkimuksen mukaan digiasiointi on lisääntynyt kaikissa ryhmissä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella. Asioinnissa ei juuri ole eroja eri koulutustasojen välillä. Sähköinen asiointi lääkärin kanssa on lisääntynyt kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 65+ ja 75+väestössä.

Sähköisen palvelun esteet ja huolet ovat vähentyneet kaikissa asiakasryhmissä, paitsi yli 65-vuotiaiden sekä matalasti koulutettujen ryhmissä. Sähköinen asiointi on korvannut vähintään yhden vastaanottokäynnin 86,1% sähköisiä palveluita käyttäneistä. Ilmiö on sama kaikissa tarkastelluissa ryhmissä.

Sähköisen palvelun käytön esteet ja huolet ovat korkealla tasolla kaikissa väestöryhmissä (korkeasti koulutetut 71,9%, yli 75-vuotiaiden ryhmä 90,3%), ja ne ovat lisääntyneet yli 65-vuotiaiden ryhmässä 88,6%) sekä matalan koulutuksen (81,1%) ryhmissä. (*Liite V. Terve Suomi 2022 -tulosten koonti*)

Tulosten perusteella kuntalaisten yhdenvertaisuuden kannalta on olennaista, että sote-palveluita toteutetaan edelleen myös asiakkaita kohdaten, vuorovaikutuksessa vastaanottohenkilöiden, hoitajien ja lääkäreiden kanssa.

4 Yhdyspinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä

Hyvinvointialueen kehittämishjelmat (palveluiden verkosto) ja niistä virinnyt keskustelu sosiaali- ja terveystalvveluiden saatavuudesta on näkynyt myös Tuusulassa. Hyvinvointialueen palveluiden toimivuudesta, saavutettavuudesta ja saatavuudesta on keskusteltu paljon, ja niihin on pyritty vaikuttamaan keskeisissä yhteistyö- ja edunvalvontaryhmissä.

4.1 Yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden parissa

Kertomusvuonna keskeistä on ollut varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, perhekeskuspalvelujen (sis. neuvolapalvelut) ja lastensuojelun toimivan yhteistyön kehittäminen (*Liite IV. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, kuntakortti*). Keusoten jalkautuvan palvelun kumppanuusmallia, lastensuojelun matalan kynnyksen Messii -toimintamallia, on jalkautettu varhaiskasvatukseen ja opetukseen.

Tuusulan avoimen varhaiskasvatuksen kohtaamispaikkatoiminnan toteuttamiseen osallistuvat kuntien, seurakuntien ja järjestöjen lisäksi hyvinvointialue tuomalla tuottamiaan lakisääteisiä sosiaali- ja terveystalvveluita kuntien kohtaamispaikkoihin. Kohtaamispaikkojen toiminnalla vahvistetaan lasten ja vanhempien osallisuutta, vertaistukea ja voimavaroja sekä tuetaan perheiden hyvää arkea, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Kummiterveystalvveluhoitajan jalkautuva yhteistyö on osa tätä toimintaa.

Yhteistyössä Sitouttavan kouluyhteistyön hankkeen (Sitko) ja hyvinvointialueen kanssa on kehitetty poissaolojen seuraamisen mallia. Tuusulan kaikissa kouluissa otettiin syyslukukaudella 2023 käyttöön Poissaolojen puuttumisen toimintamalli. Toimintamallissa oppilaiden poissaoloja seurataan ja niihin puututaan matalalla kynnyksellä. Koulukohtaisia tilastoja poissaoloista käsitellään yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä kaksi kertaa lukuvuodessa. Myös kuntatasoiset poissaolotilastot käsitellään kahdesti lukuvuodessa, ja niistä raportoidaan hyvinvointialueelle yhteisesti sovittujen käytänteiden mukaisesti.

Nepsy-vertaisryhmiä toteutetaan hyvinvointialueen toimesta yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Huomaa Hyvä-toimintamallin koulutukseen on osallistunut jokaisesta yksiköstä tiimejä, ja kouluttautuminen jatkuu vuonna 2024. Haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisyn ja hallinnan MAPA-toimintamalliin on koulutettu henkilöstöä sekä

varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Ihmeelliset vuodet -ryhmätoimintaa toteutetaan systemaattisesti perhekeskuspalveluissa, Tuusulassa on toteutunut ryhmä syksyllä 2023 hyvinvointialueen toimesta.

Varhaisen tuen ja mielenterveystyön hoitopalveluketjujen rakentamisessa on laadittu lasten ja nuorten mielen-terveyden portaat. Hyvinvointialueen kehittämässä toimintamallissa määritellään, mitä toimia sisältyy ennalta-ehkäisevään toimintaan, perustason toimintaan ja erikoissairaanhoidon palveluihin.

4.2 Hyvinvointivalmennus

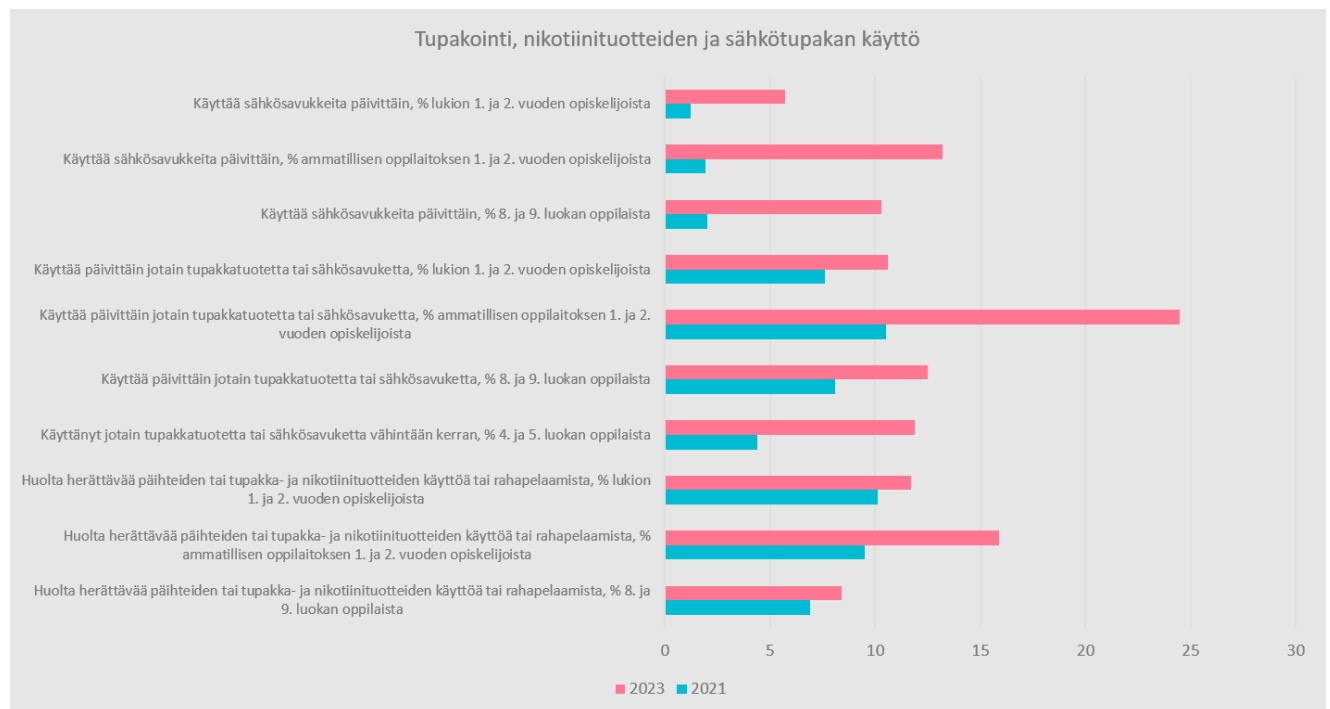
Hyvinvointivalmennus-hankkeen avulla käynnistettyä liikumis- ja elintapaneuvontaa, hyvinvointivalmennusta, jatkettiin juurtuneena toimintamallina terveyslääkärin koordinaattorin toteuttamana.

Liikkumislähetteen osalta yhteistyö jatkui Keusote -alueen ja työterveyshuollon kanssa. Hyvinvointivalmennukset liikkumisläheteksiä toteutettiin yksilöllisten alku- ja loppukartoitusten lisäksi osittain pienryhmätapaamisia. Vuoden 2023 aikana hyvinvointivalmennukseen hakeutui liikkumislähetteellä uusia asiakkaita yhteensä 16, Tuusulan kunnan työntekijöitä työterveyshuollon liikkumislähetteellä 9 ja Keusoten liikkumislähetteellä 6 henkilöä, muuta kautta mukaan tuli 1 henkilö. Lisäksi kutsunnoista tuli mukaan yksi. Hyvinvointivalmennustapaamisia on ollut yhteensä noin 70, osa tapaamisista on toteutettu myös etänä.

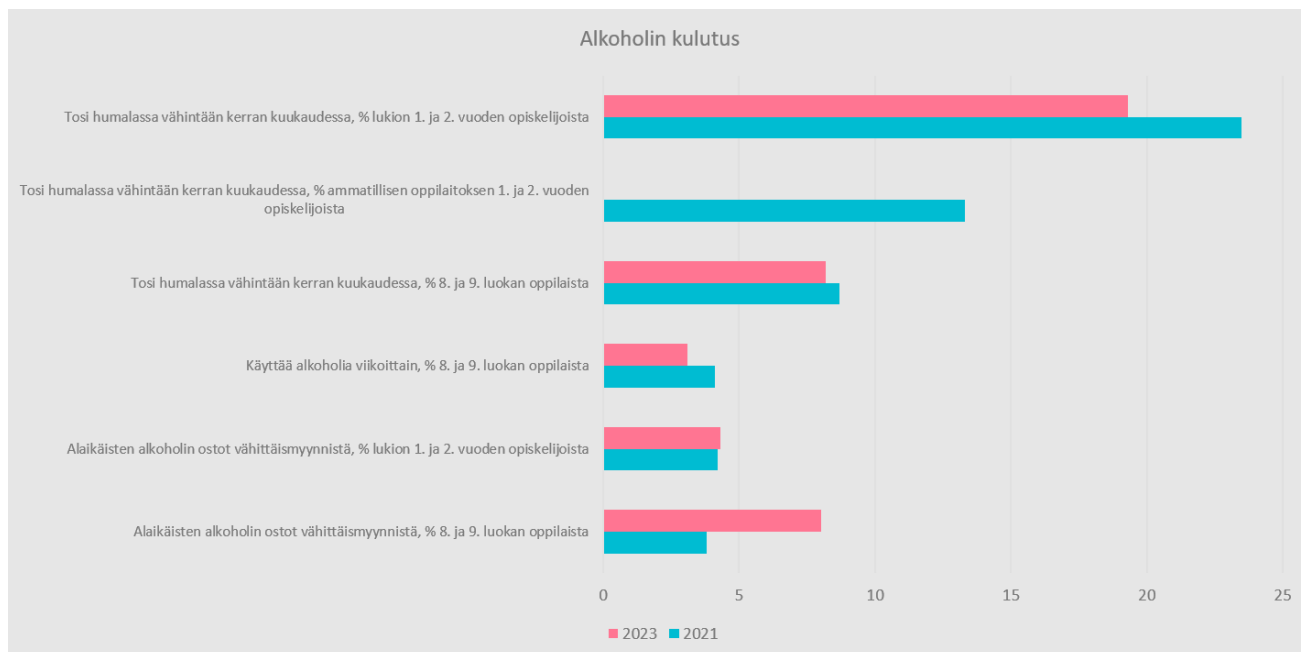
4.3 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään moniammatillisesti ja osana peruspalveluita muun muassa alueellisessa nuori-sotyössä, kouluissa ja nuorten aikuisten palveluissa. Hyvinvointialueen yhteinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä seuraa ja jakaa indikaattoritietoa sekä tukee kuntia ehkäisevän työn järjestämisessä ja toteuttamisessa. Työryh-män yhtenä tavoitteena on sekä yhtenäistää että laajentaa alueellista yhteistyötä.

Nikotiiniutuotteiden käyttö, sähkötupakointi ja tupakointi ovat lisääntyneet merkittävästi lasten ja nuorten kes-kuudessa. Erityinen trendi ovat nikotiinittomat sähkösavukkeen kaltaiset kertakäyttöiset höyrystimet, vape-lait-teet, joihin voi liittyä myös lieveilmiöitä, kuten rikoksia. Uudenmaan hyvinvointialueet järjestivät loppusyksyllä 2023 huoltajille kohdennetun tietoiskun sähkötupakasta ja nikotiiniutuotteista.

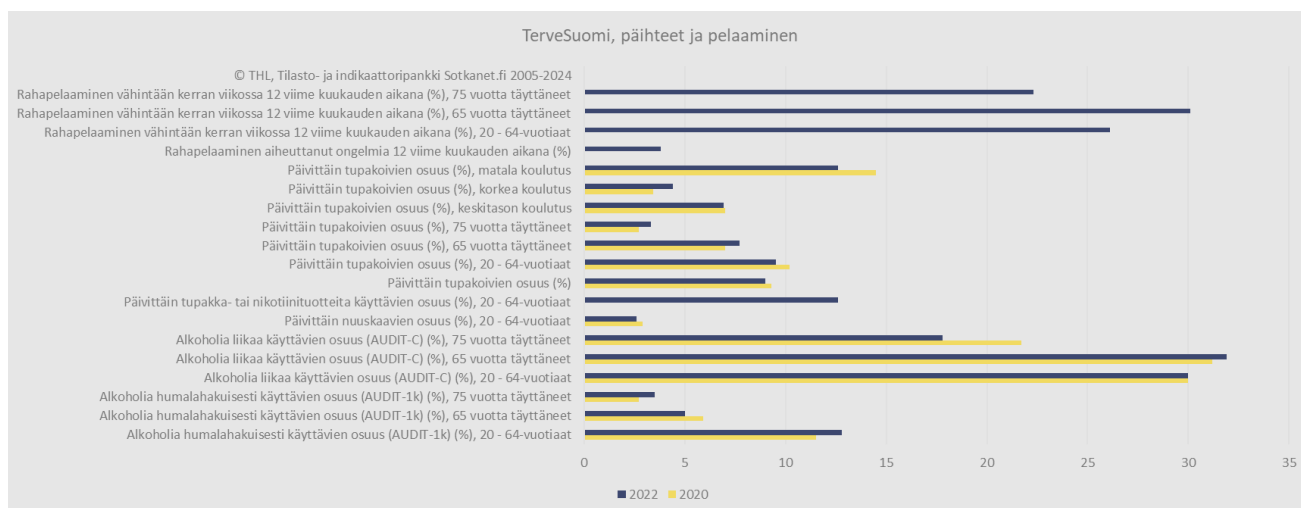

Kouluterveyskyselyn mukaan nuorten humalahakuinen alkoholinkulutus on laskenut vuodesta 2021, mikä on hyvä suuntaus. On kuitenkin huomioitavaa, että yläasteikäisten alkoholiostot ovat lisääntyneet huomattavasti.

TerveSuomi 2022 -tutkimuksen mukaan Keski-Uudenmaan 20-65 vuotiaista asukkaista noin kolmasosa käyttää alkoholia liikaa. Lukema on pysynyt lähes samana vuoteen 2020 verrattuna, ainoastaan 75 vuotta täyttäneiden ryhmässä liikaa käyttävien osuus on hieman vähentynyt. Nuuskaa käyttää päivittäin alle 3 % keskiuusimaalaisista 20-64-vuotiaista, tupakka- tai nikotiinituotteita käyttää 12,6 %. Tupakkatuotteiden käyttö on jonkin verran yleisempää matalan koulutustason ryhmässä kuin keskitason tai korkea-asteen koulutetuilla. Vanhimman ikäluokan päivittäinen tupakointi on hienoisesti lisääntynyt vuodesta 2020, mutta edelleen vähäistä, 3,3 %.

Noin neljännes-kolmasosa aikuisväestöstä pelaa rahapelejä vähintään viikoittain. Viimeisen vuoden aikana pelaaminen on aiheuttanut ongelmia alle 4 %:lle. (Liite V. TerveSuomi 2022.)

Alueellisessa ehkäisevän päihdetyön työryhmässä on perehdytty Pakka-toimintamallin mahdollisuuksiin, ja keskustelua sen jalkauttamisesta alueelle jatketaan. Pakka-malli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä, jossa saatavuuden sääntely tuodaan osaksi ehkäisevää päihdetyötä. Toimintamalli perustuu kuntien eri toimijoiden, viranomaisten, paikallisen elinkeinon ja kuntalaisten yhteistyölle.

4.4 Puntaroiva asukaspaneeli

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue järjesti syksyllä 2023 alueen asukkaille ensimmäisen puntaroivan asukaspaneelin teemalla lasten ja nuorten mielen hyvinvointi, sen tukeminen ja edistäminen. Asukaspaneelin jäsenet valittiin satunnaisotannalla niin, että raati vastasi mahdollisimman hyvin hyvinvointialueen väestöä. Syksyn tilaisuuksiin osallistui noin 40 henkilöä, joista tuusulalaisia oli 9, syntymävuodet 2000-1948.

Asukaspaneelin loppulausumassa ehdotettiin, että lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi Keusote varmistaa riittävät resurssit, luo lisäkeinoja lasten ja nuorten tavoittamiseen, lisää toimijoiden osaamista lasten ja nuorten kohtaamiseen sekä lisää lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksia palvelujen kehittämiseen.

5 Hyvinvointia ja terveyttä palveluista Tuusulassa

Näkökulmia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kunnassa on yhtä monta kuin on palvelualueita, yksiköitä ja tekijöitä. Asukkaiden hyvinvointia tuotetaan kaikille ikäryhmille turvallisella ja terveellisellä asuinympäristöllä, opetuksella, varhaiskasvatuksessa, kulttuuripalveluissa, liikunnan ja vapaa-ajan toiminnalla. Hyvinvointia edistävät myös kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, osallisuuden kokemukset ja yhteisöllisyyden tunne. Seuraavassa Tuusulan eri palveluiden katsaus hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vuonna 2023.

5.1. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Varhaiskasvatus

Tuusulan muuttovoitto ja yhteiskunnan muutokset ovat tuoneet paljon uusia aloittaneita lapsia varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa aloittaminen on perheille suuri muutos, ja siksi aloituksen sujuvuuteen on vuoden 2023 aikana panostettu paljon. Sekä varhaiskasvatukseen hakeutuminen että varhaiskasvatuksen aloittaminen saivat perheiltä korkeat arvosanat (4,42/5). Lasten ja perheiden hyvinvointiin on panostettu Tuusulassa perheohjaajin ja kehittämällä lapselle tarjottavaa tukea konsultoivien erityisopettajien ja kieli- ja kulttuuriopettajien työnä.

Varhaiskasvatuksen avoimessa ja maksuttomassa perhetoiminnassa on vuoden 2023 aikana ollut tarjolla vanhemmuuden tukea yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa: perheohjausta, fysioterapiaa, puheterapiaa, toimintaterapiaa, tukea uniasioihin ja neuvolan terveydenhoitajan vierailuja.

Asiakkaiden kokemuksen mukaan avoin perhetoiminta edistää perheen hyvinvointia (asiakaskyselyssä 98% vastaajista oli täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä). Perheen ja lapsen kohtaamisella on kaikissa toimintamuodoissa suuri merkitys.

Kävijämäärät avoimessa varhaiskasvatuksessa

1/23	2/23	3/23	4/23	5/23	6/23	8/23	9/23	10/23	11/23	12/23
563	929	1088	540	600	991	1032	934	989	913	454

Kävijämäärät lasten kerhoissa

1/23	2/23	3/23	4/23	5/23	8/23	9/23	10/23	11/23	12/23
64	69	71	72	69	52	52	58	62	63

Perusopetus

Koulujen hyvinvointityön keskiössä on ollut panostaminen hyvään ja sujuvaan arkeen. Perusopetuksen Agenda 2030 –ohjelma mahdollistaa myös hyvinvoinnin ja osallisuuden taitojen oppimista eri vuosiluokilla, ja ohjelman mukaista toimintaa on järjestetty kouluilla suunnitelman mukaisesti.

Nuorisovaltuusto tuo esiin huolensa Tuusulan yläkoulujen levottomuudesta: oppimista häiritsevät muun muassa työrauhan puute ja sähkötupakointi lieveilmiöineen sekä erityisesti kouluissa tapahtuva kiusaaminen. Muiden mahdollisten ratkaisukeinojen lisäksi nuorisovaltuusto ehdottaa järjestettäväksi tilaisuuksia, joissa sekä kiusatut että kiusaajat jakaisivat kokemuksiaan.

Oppilaiden osallisuus

Oppilaiden osallisuutta lisättiin koulutyössä esimerkiksi oppilastiimien ja oppilaskuntatyön kautta. Oppilaskuntien hallitukset ovat omien tehtäviensä ohella osallistuneet Lapsiystävällinen kunta -alkukartoituksen tekemiseen. Eri kouluilla toimivat oppilastiimit ovat tukeneet oppilaiden ryhmytymistä erityisesti nivelvaiheessa, sekä suunnitelleet ja toteuttaneet kouluillaan yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen pilotti

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen pilottiin osallistui lukuvuoden 2022–2023 aikana yhteensä 7 koulua. Pilotin lähtökohtana oli tarve: Erilaiset tunne- ja vuorovaikutustaitojen haasteet kuormittavat yhteiskuntaa niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen pilotin tavoitteena oli oppia yhdessä muiden kanssa tunnistamaan, miten sisäiset ja ulkoiset prosessit vaikuttavat omaan käyttäytymiseen, valintoihin ja toisiin ihmisiin. Tavoitteena oli myös, että osallistujat oppivat löytämään ja käyttöönottamaan hyvinvointia lisääviä tapoja.

Työskentelyn tuotoksena saatiin aikaan vuosikelloehdotus siitä, miten kouluilla voidaan systemaattisesti lisätä sekä lasten että aikuisten tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua. Vuosikello jakautuu turvallisen yhteisön kehittämiseen, perustarpeiden tunnistamiseen ja tunnetaitojen harjoitteluun sekä hyvään arkeen. Tunnetaitopilotin mukainen työskentely on jatkunut osalla kouluista myös lukuvuonna 2023–2024, ja seuraavalle lukuvuodelle toimintaa laajennetaan.

Harrastamisen Tuusulan malli

Tuusulassa koulujen maksutonta harrastus- ja kerhotoimintaa järjestetään kahdella tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön tukeman Harrastamisen Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa on järjestetty vuodesta 2021, Opetushallituksen tukemaa kerhotoimintaa on toteutettu vakiintuneemmin jo useamman vuoden ajan. Harrastus- ja kerhotoimintaa järjestetään koulupäivän yhteydessä, joko ennen tai jälkeen koulupäivän, muun muassa kouluilla, Urheilukeskuksella, Riihikallion Pelitalolla, Keilahallilla ja kuntosaleilla. Lisäksi etäyhteydellä pidetään kaikille tuusulalaisille lapsille avoimia digi- ja pelikerhoja.

Harrastustarjontaa suunnitellaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Toimintaa ohjaavat yhteistyötahojen ohjaajat ja koulujen oma henkilöstö. Syyslukukaudella 2023 harrastus- ja kerhotoiminta tavoitti lähes 900 1.-9.-luokkalaista.

[Kasvun ja oppimisen tuki](#)

Lukuvuoden 2023 - 2024 alkaessa kaikki Tuusulan perusopetuksen koulut ovat mukana ProKoulu -toiminnassa. ProKoulu -toimintamalli on usean vuoden mittainen tiimiperustainen kehitysprosessi, jossa koulun toimintakulttuuria, opettajien kasvatusosaamista ja oppilaiden käyttäytymisen ohjaamista kehitetään tutkimustietoon nojaten. Syksyllä ProKoulujen henkilöstölle tehdyssä kyselyssä noin 85% vastaajista koki, että ProKoulu toimintamalli on vahvistanut koulun yhtenäistä toimintakulttuuria.

Sitouttavan koulu yhteistyön (Sitko) hanke päättyi. Kevään aikana valmistuivat Sitko-hankkeessa laaditut Toimenpiteet oppilaan poissaoloissa -toimintamalli, Koulun hyvinvointityön työväline ja Kouluvalmentajan käsikirja. Toimintamallien jalkauttamista osaksi koulujen arkea jatketaan.

Kouluvalmentajien läsnäolo koulun arjessa on todettu vaikuttavaksi tavaksi edistää koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria. Tuusulassa kouluvalmentajatyötä on tehty vuodesta 2014 alkaen osittain hankerahoituksen turvin.

Elokuusta 2023 alkaen kaikissa yläkouluissa on vakituisessa työsuhteessa oleva kouluvalmentaja. Lukioon palkattiin kouluvalmentaja hankerahoituksella. Kouluvalmentajien ja nuorisotyön välistä yhteistyötä on vahvistettu.

Koulun perheohjaajien työ kohdentuu alakouluikäisten oppilaiden ja heidän vanhempien kanssa työskentelyyn. Perheohjaajien työ on hyvinvointia edistävää niin yksilö- kuin perhetasolla. Syksyn aikana perheohjaajat toteuttivat vanhemmille suunnatun CoolKids -ryhmän. CoolKids on lasten ja nuorten ahdistuksen hoitoon kehitetty tutkimuspohjainen menetelmä.

Yhdessä hyvinvointialueen kanssa pilotoitiin koulupudokkuuden interventiomallia Riihikallion koulussa, Hyökkälän koulussa sekä Jokelan alueella. Keusotessa on otettu käyttöön varhaista sosiaalityön tukea tarjoava Messii -toimintamalli, josta on järjestetty infotilaisuudet opetustoimen henkilöstölle.

Opiskeluhuoltopalvelut Tuusulassa ovat parantuneet kertomusvuoden aikana. Perusopetuksessa on ollut hyvä tilanne kuraattorien ja kouluterveydenhoitajien osalta. Loppuvuodesta psykologitilanteeseen saatiin huomattava parannus, kun psykologin tehtäviin saatiin palkattua kolme uutta psykologia, joista yksi aloitti työt joulukuussa ja kaksi aloitti työnsä tammikuussa 2024. Opiskeluhuollon psykologi ja kuraattoripalveluista on edustus opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmässä.

Valmistava opetus

Monikulttuuristen oppilaiden määrä perusopetuksessa on lisääntynyt. Valmistavan opetuksen tavoitteena on oppia suomen kieltä, lisätä tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten sekä edistää oppilaan ja hänen perheensä kotoutumista Tuusulaan. Monikulttuuristen oppilaiden oman äidinkielen ylläpito tukee osaltaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Lukuvuonna 2023-2024 oman äidinkielen opetusta järjestetään arabian, englannin, ukrainan, viron ja venäjän kielillä.

Tuusulaan on laadittu *Valmistava opetus ja maahanmuuttajataustainen oppilas perusopetuksessa* -opas. Kehittämisen painopiste on valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtymisen tukeminen ja opetuksen järjestäminen erityisesti yläkouluikäisten oppilaiden kohdalla.

Ruokapalvelut

Ruokapalveluiden hyvinvointityössä keskeistä on ollut ruokakasvatus yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja oppimisen palvelualueiden kanssa. Kouluruoan laatu ja monipuolisuus saa kiitosta oppilailta, myös kasvisruokavaihtojen tarjoaminen miellyttää monia. Kouluruokaryhmien toimintaa laajennettiin oman koulun ruokailun tarkastelusta ruokapalveluiden vastuullisen toiminnan tarkasteluun ja arviointiin. Varhaiskasvatuksen kanssa sovittiin vastuullisuuden käytännöistä ja perustettiin ruokakasvatusryhmä.

Kesällä Tuusulan kunta järjesti puistoruokailua kaikissa kuntakeskuksissaan. Puistoruokailuihin osallistuttiin kesän aikana 8391 kertaa.

Alueellinen nuorisotyö

Nuorille suunnattu monipuolinen harrastus- ja vapaa-ajantoiminta saa kiitosta Tuusulan nuorisovaltuustolta. Myös nuorille kohdennettujen konserttien ja keikkojen järjestämistä arvostetaan.

Nuorisotilatyössä keskeisenä on ollut nuorten sosiaalisten suhteiden tukeminen sekä yhteisöllisyys. Nuorten pariin on jalkauduttu aktiivisesti. Nuoria on kohdattu myös kouluarjessa, jossa nuorisotyön roolia on vahvistettu. Nuorisotyön palveluita kehitetään ja lisätään kohtaamistoiminnassa. Nuorilla on suuri tarve keskusteluun aikuisen kanssa, ja keskustelut aiheet ovat usein arkisia asioita. Tarve on myös konkreettiseen tukeen ja palveluohjaukseen.

Hyrylän popup –tila siirtyi kevään tauon jälkeen Kauppatielle. Yksikkö järjesti runsaasti kesätoimintaa ja "ulko-nuorkkia". Jalkautumista tehtiin jokaisessa kuntakeskuksessa. Ankkuritoiminta jatkui elokuussa.

Liikkumis- ja elintapaneuvontaa laajennettiin ja kohdennettiin yläkouluikäisille nuorille. Tuusulan kunnan vapaa-aikapalvelut käynnistivät alueellisen nuorisotyön ja liikuntapalvelujen yhteistyönä yläkouluille suunnatun "Buustia arkeen" -ryhmähyvinvointivalmennuskonseptin. Jokaiselle osallistujalle mahdollistetaan vertaistukiryhmässä yksilöllisiin tavoitteisiin sidottu eteneminen. Valmennuksen teemoja ovat liikunta, ravitsemus, uni ja palautuminen sekä mielen hyvinvointi. Tavoitteena tulevina vuosina on juurtunut palvelumalli kaikkiin kouluihin. Ravitsemusasiantuntijapalvelut ovat suunnittelussa mukana.

Nuorten aikuisten palvelut

Keusoten nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakasohjaus on ollut syyskuusta alkaen tavattavissa ilman ajanvarausta Ohjaamalla kerran viikossa. Vuonna 2024 palvelu laajenee vuoroviikoin Jokelaan ja Kellokoskelle. Starttipajan valmentautujille toteutettiin osana valmennussuunnitelmaa hyvinvointivalmennusta yhteistyössä liikuntapalvelujen.

Etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon Olkkari-toiminta käynnistyi lokakuussa. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääminen.

5.2. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden toiminta oli vilkasta. Uimahallin kävijämäärät ovat nousseet koronaa edeltävälle tasolle: kasvua vuodessa on 22 %, ja koko vuoden aikana kävijöitä oli yli 200 000. Talviuintimahdollisuudet laajenivat koko kunnan kattavaksi, kun Jokelan koulun lammelle ja Urheilukeskuksen lammelle avattiin uudet talviuintipaikat. Talviuintijärjestelyitä toteutettiin hyvässä yhteistyössä paikallisten järjestöjen kanssa. Talviuinnin kävijämäärät kasvoivat odotettua korkeammiksi.

Tuusulanjärven talviulkoilureittien ylläpito aloitettiin marraskuussa, ja kävijämäärät olivat korkeat. Viikonloppuisin päiväkohtaiset kävijämäärät olivat tuhansia, vilkkaimpina päivinä yli 10 000. Matkaluistelurataa pidettiin yhtäjaksoisesti auki yli 2 kuukautta.

Ryhmähyvinvointivalmennusryhmiä toteutui keväällä kolme: avoin kuntalaisille, työllisyyspalveluille ja Ohjaamon kanssa yhteistyössä nuorten starttipajalle, sekä heidän ohjaajilleen. Syke Tuusulan kanssa yhteistyönä toteutettavat kaikille avoimet "Kevyesti liikkeelle" -tunnit jatkuivat vuonna 2023. Kävijämäärät nousivat syksyllä 2023, ja keskiarvo oli noin 7 henkilöä/kerta.

Ravitsemusasiantuntijapalveluja tarjottiin kunnan työntekijöille yksilöllisillä ravitsemusneuvontapalveluilla, hyvinvointivalmennuksen tukena, kuntalaisille ravitsemusasiantuntijapalveluja ravitsemus- ja liikuntachatin avulla sekä luennoin eri kohdeyleisöille.

Kulttuuripalvelut

Tuusulassa otettiin keväällä 2023 käyttöön valtakunnallisen toimintamallin mukainen Kaikukortti. Kaikukortilla mahdollistetaan haastavassa taloudellisessa tilanteessa olevien henkilöiden mahdollisuus kokea ja harrastaa kulttuuria. Korttia jakavat kunnan toimijat (työllisyyspalvelut, maahanmuuttopalvelut ja nuorten aikuisen palvelut) ja Keusoten palvelut (ikäihmisten ja lapsiperheiden asiakasohjaukset, aikuissosiaalityö ja geriatrinen keskus). Kulttuurikohteina mukana ovat Tuusulan kulttuuripalveluiden pääsymaksulliset tapahtumat ja museot, Ilmatorjuntamuseo, Krapin paja puistokonserteilla, Lottamuseo, Jokelan tiilitehtaan keikat, Tuusulan Opisto ja Jokelan Kansalaisopisto. Vuoden aikana Kaikukortteja jaettiin 43 kappaletta ja niitä käytettiin Tuusulassa 137 kertaa.

Toisen asteen kulttuurikasvatussuunnitelma Kultsu käynnistyi syksyllä 2023. Tuusulan kulttuuripalvelut ja Lottamuseo tarjoavat ilmaista toimintaa Tuusulassa ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten ryhmille. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on avata nuorille uusia näköaloja sekä rikastuttaa arkea kulttuurin keinoin. Toiminta mahdollistaa paikallisen kulttuurin kokemisen, tekemisen ja luomisen.

Kulttuurisen nuorisotyön tapahtumia järjestettiin yhteistyössä kulttuurituottajien ja nuorisopalvelujen kesken. Ysikortti on päivitetty Nuorisopassiin, joka on kaikille Tuusulan 9. luokkalaisille tarkoitettu kulttuurin ja liikunnan etukortti. Palvelulla halutaan kannustaa ja tukea nuorten omaehtoista kulttuuri- ja liikuntaharrastusta.

Tuusulan Opiston toiminta

Tuusulan Opiston kurssitarjonta monipuolistui syyskaudesta 2023 alkaen etenkin Etelä-Tuusulan osalta, kun Opiston toiminta siirtyi uuteen Monio-rakennukseen. Uusien tilojen myötä Opisto voi entistä paremmin vastata kuntalaisten kysyntään esimerkiksi ilmaisutaidon (teatteri, elokuva, valokuvaus, stand up), keramiikan, kuvanveiston ja huovutuksen opetuksen osalta. Tuusulan Opiston opiskelijamäärä kasvoi syyskaudella 2023 10%, ja ylitti neljäntuhannen opiskelijan rajan.

Kirjasto

Tuusulan kirjastojen vuosi sujui kävijöiden osalta erittäin vilkkaasti: kävijämäärä kasvoi jopa 12,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Pääkirjastossa käy keskimäärin yli 1000 kävijää päivässä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmia on toteutettu aktiivisesti ja ryhmiä on vierailut runsaasti. Toisen asteen kulttuurikasvatussuunnitelmaa alettiin toteuttaa kirjastoissa, ja Keudan opiskelijoita vieraili pääkirjastossa useamman kerran. Kirjasto osallistui myös Tuusulan lukion Platonin akatemia -tapahtumaan Kirjailija kiipelissä - pakohuonepeleillä. Yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa järjestetty Star Wars -tapahtuma keräsi suuren osallistujajoukon. Alkukesällä järjestetty kirjastoauton nukketeatterikiertue päiväkodeille sai suuren suosion.

5.3 Ikäihmisten toiminta

Ikäihmisille suunnattu liikuntatarjonta on monipuolista ja runsasta. Kertomusvuoden aikana säännöllisiä liikuntaryhmiä oli yli kolmekymmentä, joissa kaikkiaan noin 14 800 käyntikertaa. Pääsääntöisesti toimintaa järjestettiin uimahallilla, mutta myös jokaisessa kuntakeskuksessa oli omat liikuntaryhmänsä. Tarjolla oli vesi-, kunto- ja tuijijumppia sekä kuntosaliryhmiä. Uimahalli on useille ikäihmisille tärkeä liikunnan ja virkistytymisen paikka. Uimahalliin myönnetään alennuslippuja erityisryhmille, ja uimahallin vesijumppiin tarjotaan maksutonta kuljetusta Jokelasta, Kellokoskelta ja Etelä-Tuusulan kyliltä.

Kulttuuripalvelut organisoivat vuosittain kaksi ikäihmisille kohdennettua kokonaisuutta. Usean vuoden ajan järjestettyä Palvelukotikiertuetta toteutetaan yhteistyössä Meidän Festivaalien kanssa osana Tuusula-viikon ohjelmaa. Vanhusten viikon ohjelmasisältö vaihtelee vuosittain, ja se kootaan yhteistyössä kohderyhmän kanssa.

Ikäihmisten neuvosto edistää tuusulalaisten ikäihmisten oikeuksien toteutumista, seuraa ikäihmisiä koskevia asioita, ottaa kantaa ja antaa lausuntoja. Neuvosto myös kehittää palveluita ja tukitoimia ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Ikäihmisten neuvostolla on edustajansa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa sekä hyvinvointialueen vanhusneuvostossa. Neuvosto pitää tärkeänä, että sen vaikuttamismahdollisuuksia kunnan ikäihmisiä koskeviin asioihin lisättäisiin läsnäolo-oikeuden laajentamisella myös muihin lautakuntiin. Syksyllä neuvosto järjesti avoimen infoiltapäivän, jonka sisältö painottui ikääntyneen väestön hyvän arjen ja turvallisuuden tukemiseen. Neuvosto myös toteutti vuoden aikana kaksi ikäihmisille suunnattua liikuntapäivää.

Ikäihmisten olohuonetoiminta koetaan tarpeellisena, kohtaamisia mahdollistavana ja ikäihmisten hyvinvointia lisäävänä toimintana. Olohuonetoiminta myös korvaa osittain aiemmin hyvinvointialueen järjestämisvastuulla ollut päivätoimintaa. Kalliopohjan olohuonetoiminta jatkui kunnan järjestämänä, ja olohuonetoiminnan laajentamista kaikkiin kuntakeskuksiin valmisteltiin. Seurakunnan Hyvän Tuulen Tuvat kokoontuivat säännöllisesti kunnan

tarjoamissa tiloissa. Lisäksi Pertun Koti ja Koulu -yhdistys järjesti Jokelassa Ester Matilda -kodin tiloissa ikäihmisten ja iltapäiväkerholaisten yhteistä kerhotoimintaa hyte-lautakunnan avustuksen turvin.

Vanhustenviikkoa juhlittiin eri puolilla Tuusulaa mm. Pormestarin kahveilla. Viikko huipentui Vanhustenviikon juhlaan, joka tavoitti noin 150 ikäihmistä. Juhlan järjestelyistä vastasi Jokelan Eläkkeensaajat ry yhteistyössä kulttuuripalveluiden kanssa.

Ikäihmisten ruokailut jatkuivat kouluilla ja vuoden 2023 aikana niissä nautittiin kaikkiaan 11 094 aterialla. Ruokapalveluiden ja Gery ry:n yhteistyönä järjestettiin loppusyksyllä maksuton *Ikääntyvien ruokapäivä* kaikissa kuntasukuksissa. Ruokapäivän luento käsitteli ravitsemuksen merkitystä erityisesti ikääntyneen toimintakyvyn ja aivo-terveyden kannalta, ja osallistujille tarjottiin ikäihmisten ruokasuositusten mukainen lounas.

5.4 Maahanmuutto- työllisyys- ja asumisneuvonnan palvelut

Maahanmuuttopalvelut

Maahanmuuttajapalveluiden päätavoitteena on tarjota neuvontaa ja ohjausta kunnassa oleville maahanmuuttajille. Lisäksi yhtenä keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen. Työtä tehdään yhteistyössä järjestösektorin, vapaaehtoisverkostojen ja kunnan eri palveluiden kanssa.

Maahanmuuttajapalvelujen asiakasmäärä on kasvanut merkittävästi vuoden 2023 aikana. Suurin syy tähän on ukrainalaisten pakolaisten kotikuntaoikeuden saaneiden lukumäärä. Vuoden 2023 loppuun mennessä kotikuntaoikeutta oli hakenut noin 120 ukrainalaista. Myös maahanmuuttajien avoimen palveluneuvonnan Maspan kävijämäärät ovat kasvussa: keskimäärän yhteydenottoja on kuukaudessa noin 20. Palveluneuvontaan palkattiin työntekijä Työ- ja elinkeinoministeriön rahoituksella.

Vuoden 2023 aikana kunnan maahanmuuttajapalvelut laajensi yhteistyötä erityisesti "Autetaan Yhdessä Tuusulassa"-verkoston kanssa. Ukrainalaisten viikoittainen ruoka-apujakelu toimii kunnan tarjoamissa tiloissa. Samassa tilassa toimii myös kaikille maahanmuuttajille tarkoitettu vaatelahjoitusvarasto.

Lokakuussa 2023 käynnistettiin kunnan maahanmuuttajapalvelujen, Tuusulan Rotareitten sekä "Autetaan Yhdessä Tuusulassa" -verkoston kanssa ukrainalaisten nuorten ryhmä. Ryhmä on kokoontunut viikoittain Hyrylän nuorisotilassa, ja toiminnassa on ollut mukana noin 20 nuorta.

Syksyllä 2023 käynnistettiin myös yhteistyö MLL:n "Ystäväksi maahanmuuttajaäidille" -toiminnan kanssa, joka tarjoaa suomalaisen ystävän maahanmuuttajaäideille. Tuusulan seurakunnan kanssa yhteistyössä järjestetään Luetaan Yhdessä-ryhmiä Hyrylässä ja Jokelassa.

Asumisneuvonta

Vuonna 2022 aloitettu nuorten (alle 30-vuotiaiden) ja ikääntyvien asumisneuvontapalvelun kehittäminen jatkui vuonna 2023. Asumisneuvonnassa on vahvistettu palvelun perustaa, lisätty asumisneuvontatyön tunnettuutta, kokeiltu uusia toimintatapoja sekä rakennettu yhteistyöverkostoja. Tuusulan kunnan asumisneuvojat ovat mukana ARAn asumisneuvontalain valmistelutyössä.

Asumisneuvonnasta tiedotetaan aktiivisesti erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa, kunnan ja hyvinvointialueen kanavissa sekä yhteistyökumppanien välityksellä. Suorien yhteydenottojen lisäksi asiakkaita ohjautuu asumisneuvontaan esimerkiksi nuorten aikuisten palveluista, maahanmuuttopalveluista, hyvinvointialueen asiakasohjauksen välityksellä sekä Tuusulan kunnan kiinteistöt oy:n kautta.

Alle 30-vuotiaiden asumisneuvonnan sisältö on painottunut asunnonhakuun, erilaisten hakemusten täyttämiseen sekä itsenäisen asumisen käytäntöjen hahmottamiseen. Aikuisille ja maahanmuuttajille suunnatussa asumisneuvontapalvelussa on keskitytty vastaamaan erityisesti ukrainalaisten asumisneuvonnan tarpeeseen, asiakkaiden

vuokranmaksun haasteisiin sekä naapureiden häiriökäyttäytymiseen. Ikääntyvien asumisneuvonta on painottunut toimintakyvyn heikkenemisestä aiheutuviin asumisen haasteisiin, eri asumisen vaihtoehtojen kartoitukseen sekä asuntojen hakuun.

Asumisneuvojat tapasivat vuoden 2023 aikana yksilötapaamisissa kaikkiaan 175 kuntalaista. Erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa kohdattiin yhteensä noin 800 kuntalaista. Yksilöasiakkaista 27 on ollut alle 30-vuotiaita, 30–64-vuotiaita on ollut 57 ja yli 65-vuotiaita on ollut 91.

Työllisyyspalvelut

Vuoden 2023 yhtenä tavoitteena työllisyyspalveluissa oli yritys yhteistyön tiivistäminen: pienten täsmäkryointitapahtumien järjestäminen yhteistyössä alueen yritysten ja työnantajien kanssa. Näitä järjestettiin kertomusvuoden aikana useita. Lisäksi osallistuttiin yritysvierailuille sekä säännöllisesti yrittäjien aamukahvitilaisuuksiin.

Yhteistyön tiivistämistä jatkettiin myös yhdistysten kanssa. Alkuvuodesta yhdistystyönantajille tarjottiin palkkauksen käytännön haasteisiin uusi tukimuoto, työllistämisen pienlaina. Kunnan nettisivuille julkaistiin kattava tietopaketti yhdistyksille. Yhdistystreffit järjestettiin kesäkuussa osallisuustiimin kanssa. Tapahtumassa annettiin tietoa yhdistyksille mm. työllistämisestä.

Työllisyyspalvelut on tarjonnut työnhakijoille matalan kynnyksen työnhaku- ja neuvontapalvelua avoimien ovien tapahtumia järjestämällä. Avoimet ovet -tapahtumat järjestettiin yhdessä nuorten aikuisten palveluiden kanssa.

6 Hyvät arkiympäristöt

Ehkäisevän ja kannattelevan hyvinvointityön merkitys ihmisten arjessa korostuu monimutkaisen maailmantilanteen ja epävarmojen aikojen keskellä. Toimivilla lähipalveluilla, turvallisella ja viihtyisällä asuinympäristöllä ja luonnon läheisyydellä on suuri merkitys kaikkien kuntalaisten henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Viherympäristö ja lähimetsä kannustavat liikkumaan ja lähtemään ulos.

Tuusulan kunta on panostanut eri käyttäjäryhmiä palveleviin ulkoilu- ja virkistysolosuhteisiin. Kuntaan rakennetaan vuosittain uusia kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä sekä tehdään yhteistyötä HSL:n kanssa joukkoliikenteen palvelutason kehittämiseksi ja parantamiseksi kunnan eri alueilla. Kevyen liikenteen väylien sujavuus, riittävä levähdyspaikkojen määrä ja talvikunnossapito edistävät kaikkien kuntalaisten liikkumisen mahdollisuuksia.

Vuoden 2023 lopulla kunnassa oli kevyenliikenteen väylien 209 kilometriä, mikä on 16 kilometriä enemmän kuin vuonna 2019. Myös joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat kasvaneet vuodesta 2019: Vuonna 2023 joukkoliikenteen nousuja oli 2,775 miljoonaa, kun vuonna 2019 niitä oli 1,935 miljoonaa.

6.1 Rakentaminen ja kaavoitus

Kaavoituksessa edistettiin vuonna 2023 strategisten tavoitteiden mukaisesti useita asemakaavoja, joilla luodaan edellytykset taajamien keskusta-alueiden kehittämiseen ja monipuoliseen palvelutarjontaan, monipuoliselle ja erilaisiin kysyntöihin vastaavalle asuintonttitarjonnalle sekä laaja-alaiselle yritystonttitarjonnalle liikenteellisesti erinomaisilla sijainneilla.

Vuonna 2023 hyväksyttiin kaksi uutta asumisen kaavavarantoa tuottavaa asemakaavaa, Hyrylän Lepomäen ja Kellokosken Joenrannan asemakaavat. Kaavat sisältävät yhteensä noin 23 000 k-m² uutta asumisen kaavavarantoa, josta pääosa 20 854 k-m² oli osoitettu pientaloasumiseen (AO ja AP) ja 2150 k-m² kerrostaloasumiseen.

Vuonna 2023 Tuusulaan valmistui yhteensä 876 asuntoa, joista omakotiasuntoja oli 137 kpl, rivi- ja ketjutaloasuntoja 25 kpl ja kerrostaloasuntoja 714 kpl.

Kellokoskelle valmistui ikääntyvien ympärivuorokautista palveluasumista, ja Jokelaan on rakenteilla asumispalveluita päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Ensimmäinen ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen kohde valmistui

kesällä Rykmentinpuistoon. Lisäksi useampia erityisasumisen hankkeita on kunnassa parhaillaan vireillä. Syksyllä 2023 järjestettiin myös tontinluovutuskilpailu ikääntyvien yhteisöllisistä asumisen ratkaisuista Lahelanpeltoon.

Asuntopoliittinen ohjelma

Vuoden 2023 alussa otettiin käyttöön valtuuston 14.11.2022 hyväksymä Asuntopoliittinen ohjelma 2030. Ohjelma on työväline, jolla ohjataan kunnan tulevaa asuntorakentamista ja siinä on linjattu asuntorakentamisen määrään ja laatuun sekä asumisolojen kehittymiseen liittyviä kunnan tavoitteita ja niitä edistäviä toimenpiteitä. Asuntopoliittinen ohjelma ohjaa näin kunnan asumisen olosuhteiden kehittämistä. Ohjelman keskeisiä teemoja ovat muun muassa laadukas ja monipuolinen asuntotuotanto, asumisen ilmastotavoitteet ja asukkaiden ikääntymisen tuomat haasteet.

Ikäystävällinen asuinympäristö -kehittämishanke

Tuusulan kunta sai rahoituksen ikäystävällisen asuinympäristön kehittämiseksi Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmasta keväällä 2022. Hankkeen loppuraportti julkaistiin elokuussa 2023.

Hankkeessa valmistui ikäystävällinen asuinkonsepti Tuusulan keskustaan. Konseptin tavoitteena on toteuttaa yhteisöllinen ja ikäystävällinen asuinkortteli, joka tarjoaa ikääntyneille sopivia monipuolisia asumisen ratkaisuja. Asuinympäristö aktivoi liikkumaan ja ulkoilemaan. Lähiympäristöstä löytyy palveluita, jotka tukevat kotona asumista. Lisäksi asuinympäristö vahvistaa ikääntyvän sosiaalisia kontakteja ja osallisuutta sekä tarjoaa yhteisöllistä toimintaa. Syksyn 2023 aikana käynnistyi toteuttajien, yhteistyökumppaneiden haku ikäystävällisen asuinkorttelin toteuttamiseksi yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Ensimmäinen ikäystävällinen kortteli tulee sijaitsemaan palvelujen äärellä Hyrylässä, Rykmentin puistotien varrella.

Ikääntyneiden asumista on kehitetty aktiivisesti hyvinvointialueen ja alueen kuntien yhteistyönä. Asumisen ratkaisut ja turvalliset asuinympäristöt -työryhmän tavoitteena on edistää erilaisten, turvallisten asuinympäristöjen kehittämistä. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa jatketaan erityisesti sosiaalihuoltolain mukaisessa yhteisöllisessä asumisessa. Tuusulan kunta on mukana myös Tulevaisuuden senioriasuminen -hankkeessa, joka on Tampereen yliopiston ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) yhteistyössä toteuttama ikääntyvien asumisen selvitys- ja kehittämishanke.

6.2 Terveysturvallisuus

Elintarvike- ja terveydellisten olosuhteiden valvonta on ollut kattavaa Tuusulassa vuonna 2023. Elintarvikevalvonnassa tehtiin 184 tarkastusta 131 kohteeseen, 56 % Tuusulan elintarvikehuoneistoista tarkastettiin vuonna 2023, Tarkastuksista 22 % johti kehoitukseen ja seurantatarkastukseen. Kahdessa tapauksessa toimintaan jouduttiin puuttumaan määräyksellä.

Terveydellisten olosuhteiden valvonnassa tehtiin 71 suunnitelmallista tarkastusta 55 kohteeseen. Terveydellisten olosuhteiden osalta muutama pitkään terveystarkastuksessa vireillä ollut sisäilmaongelmainen kohde eteni korjaustoimenpiteiden osalta. Terveystarkastus osallistui omalta osaltaan myös Riihikallion koulun tulipalon jälkeisiin toimenpiteisiin sisäilman laadun varmistamiseksi.

7 Osallisuudesta hyvinvointia

Tuusulassa kuntalaisten osallisuudessa korostuvat asukkaiden kuuleminen, mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa, vuorovaikutus sekä ihmisten väliset kohtaamiset. Kunnan osallisuusmallin kuusi eri tulokulmaa ohjaavat kunnan työntekijöitä ja viranhaltijoita työssään. Tuotamme saavutettavia palveluita, ymmärrämme asukkaiden tarpeita, annamme asukkaiden tehdä palvelustaan itsensä näköisen, suunnittelemme palveluita yhdessä asukkaiden kanssa, teemme päätöksiä yhdessä ja otamme asukkaat toiminnan toteuttajiksi.

7.1 Vaikuttamisen mahdollisuuksia

Osallisuusoppitunnit

Perusopetusikäisten kuntaosallisuuden vahvistamiseksi järjestettiin yhteensä 24 Osallisuutta edistämässä -oppituntia ja 2 kokeiluoppituntia yhdeksäsluokkaisille. Oppituntien tavoitteena oli antaa oppilaille kokemus kuulaksi tulemisesta ja herättää kiinnostus vaikuttaa lähiympäristöön ja omaan elämään liittyvissä asioissa. Oppituntien avulla jalkautettiin uusia osallistavia menetelmiä koululuokkiin ja vahvistamaan palautteenantokulttuuria. 5.-6. -luokkien osallisuustunneilla työstettiin turvallisemman tilan periaatteita ja harjoiteltiin vaikuttamista laatimalla ehdotuksia osallistuvaan budjetointiin ja äänestämällä toteutettavista projekteista.

Oppilailta ja opettajilta saadun palautteen mukaan tunnit ja materiaalit (uudet menetelmät ja Osallisuuden edistämisen tarkistuslista) olivat hyödyllisiä ja vahvistivat kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kokemusta. Yhdeksäsluokkalaisten kohdalla kokeiltiin yhdessä Opinkirjon kanssa vapaasti muotoutuvaa dialogimaisia osallisuusoppitunteja, jotka mahdollistivat yhteisöön kuulumisen tunteen ja yhteisöön liittyvien asioiden rakentavan esittämisen. Dialogin lisäksi hyödynnettiin Innoduel-sovellusta. Oppilaat arvioivat omaa koulutaivaltaan ja tunnistivat muutoskohtia.

Kirjaston demokratiakasvatus

Pääkirjastossa järjestettiin keväällä 2023 eduskuntavaalipaneeli, johon osallistuivat kuuden puolueen paikalliset eduskuntavaaliehdokkaat. Ulkopoliittisen instituutin johtajan Mika Aaltolan vierailu Jokelan kirjastossa sai erittäin hyvän vastaanoton, ja tämän kaltaisia asiantuntijavierailuja toivottiin lisää.

Kirjaston Kohti eduskuntavaaleja -demokratiahanke jatkui maaliskuussa, kun hankkeessa aloitti uusi hanketyöntekijä. Hankkeen puitteissa järjestettiin keväällä mm. tuoreiden tuusulalaisten kansanedustajien vierailu pääkirjastossa, syksyllä toteutettiin keskustelutilaisuus Keusoten toiminnasta, luento tekoälystä Monion tiloissa sekä Lasten oikeuksien päivän tapahtuma kirjastossa.

Kirjaston ja työllisyyspalveluiden yhteisen Sana haltuun –hankkeen toiminta käynnistyi elokuussa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevien aikuisten luku- ja kirjoitustaitoa työpajoilla ja valmennuksilla. Hankkeessa pyritään vahvistamaan osallistujien työelämätaitoja ja omien vahvuuksien tunnistamista sanataiteen keinoin, sekä valmiuksia toimia yhteiskunnassa aktiivisina kansalaisina. Ryhmiä on muodostettu Työtoimintakeskuksen sekä Ohjaamon asiakkaita, ja hanke on saanut erittäin positiivisen vastaanoton.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on yksi käytössä olevista työkaluista asukkaiden osallisuuden toteuttamiseksi. Osallistuva budjetointi toteuttaa osallisuusmallin tulokulmia *Ymmärrämme asukkaiden tarpeita, Suunnittelemme palveluita yhdessä asukkaiden kanssa, Teemme päätöksiä yhdessä ja Otamme asukkaat toiminnan toteuttajiksi*.

Tammikuussa 2023 osbu-prosessi muutettiin kaksivuotiseksi. Ideahaun aikana saatiin asukkailta ennätyselliset 860 ideaa (kasvua 56 %), joihin viranhaltijat antoivat vastaukset maaliskuun alkuun mennessä. Ideoita kerättiin sähköisesti ja fyysisissä ideapajoissa (43 kpl). Ideoita kehitettiin yhdessä asukkaiden kanssa maaliskuun ajan. Kehittämisen tuloksena syntyi 174 äänestys ehdotusta.

Osbussa äänesti 2 451 tuusulalaista (7 %), aktiivisin asukasryhmä oli koululaiset. Ideapajoihin osallistui 912 henkilöä, jatkojalostuksen pajoihin 120 henkilöä ja fyysisiin äänestyspajoihin 2009 henkilöä. Yhteensä prosessiin osallistui 5492 asukasta. Asukkaat äänestivät toteutettavaksi 31 erilaista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä edistävää projektia.

7.2 Kohtaamisia ja vuorovaikutusta

Erätauko-dialogit

Tuusulan kunta ja Erätauko-säätiö aloittivat loppuvuodesta 2023 pilottiyhteistyön nuorten dialogitaitojen edistämiseksi koulussa. Kunnassa on ollut tarjolla henkilöstölle Erätauko-koulutusta. Tuusulan kunta on mukana valtakunnallisessa Kansalliset dialogit -ohjausryhmässä. Tuusulassa järjestettiin kansallisia dialogeja aiheista Epävarmuudessa eläminen ja Yhdessä ja yksin.

Keskeisiä havaintoja Epävarmuudessa eläminen - dialogeista ovat kansallisesti ja paikallisesti:

- Epävarmuuden koetaan lisääntyneen omassa arjessa, yhteiskunnassa ja globaalisti.
- Epävarmuus kasaantuu erityisesti taloudellisesti, sosiaalisesti tai terveydellisesti haavoittuvassa elämäntilanteessa eläville ihmisille.
- Tulevaisuudessa huolettava erityisesti lasten ja nuorten pärjääminen, hyvinvointivaltion ja sen palveluiden rapautuminen sekä globaalit kriisit.
- Tärkeimmiksi epävarmuudessa elämistä helpottaviksi tekijöiksi nousevat yhteisöllisyys, arjen hyvinvointitaidot ja omiin arvoihin nojaava toiminta.

Keskeisiä havaintoja Yhdessä ja yksin –dialogeissa ovat kansallisesti ja paikallisesti:

- Digitalisaatio, hybridityö, erilaiset kriisit ja julkisten palveluiden uudelleenorganisointi vaikuttavat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen.
- Ihmiset voivat kokea yhteisöihin kiinnittymisen haastavaksi erilaisissa elämänkaaren vaiheissa. Yksin pärjäämisen eetos, ihmisryhmien eriytyminen, rasismi ja esteellisyys heikentävät yhteisöllisyyttä.
- Arjen tasolla yhteisöllisyyttä vahvistavat muun muassa kiireettömyys, kuuntelu ja läsnäolo.

Open Agenda –hanke (TheraPlay leikki-illat 1-2/2023)

Valtionvarainministeriön rahoittaman digitaalisia kuntademokratian ratkaisuja kehittävän Open Agenda -hankkeen puitteissa järjestettiin Vuorovaikutukselliset TheraPlay leikki-illat. Leikki-illat järjestettiin Notkokuiston päiväkodin tiloissa viitenä arki-iltana, ja toimintaan osallistui vapaaehtoisia lapsiperheitä. Kokeilu tarjosi päiväkotikäisten perheille tilaisuuden perheiden yhdessäoloon ja leikkiin hoitopäivän päätteeksi. Illan aikana vahvistettiin lapsen ja vanhempien välistä vuorovaikutusta leikkiterapian keinoin (vuorovaikutukselliset leikit ja harjoitteet, tehtävävihko). Toteutusmalli pohjautui vuoden 2020 osallistuvan budjetoinnin ”Soppaa ja saliliikuntaa -ehdotukseen” ja Open Agenda –hankkeessa ideoituun ”Vanhempien hengähdystaukoon”.

Kokeilun tavoite vanhemmuuden vahvistumisesta toteutui hyvin MDI:n suorittaman ulkopuolisen arvioinnin mukaan. Vanhemmat kokivat iltojen vahvistavan lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta, keskustelut terapeutin kanssa koettiin tärkeiksi ja vanhemmat tutustuivat toisiinsa, sopivat tapaamisia ja saivat vertaistukea.

7.3 Yhteistyötä kuntalaisten kanssa

Järjestöyhteistyö

Järjestösuunnitelman toimeenpano jatkui vuonna 2023 suunnitellusti. Järjestöjen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kunnan kaikilla toimialoilla. Yhteistyön muodot valikoituvat tapauskohtaisesti sekä kunnan että yhdistysten ja seurojen tarpeiden perusteella. Järjestökumppanuuksia on solmittu vuonna 2023 muun muassa talviuinnin järjestämiseksi Jokelassa ja Kellokoskella. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori aloitti työnsä maaliskuussa, ja yhteistyön muotoja järjestöjen kanssa kehitettiin aktiivisesti. Tuusula on Keski-Uudenmaan järjestöneuvottelukunnan ja sen erilaisten teemaverkostojen jäsen.

Vuoden aikana Tuusulassa järjestettiin kaksi Järjestöfoorumia. Elokuussa foorumin aiheena oli yhdistysten toiminnan arviointi ja avoin hallinto. Joulukuussa järjestetyn Järjestöfoorumin yhteydessä vietettiin Vapaaehtoisten päivän juhlaa sekä kuultiin mm. kunnan tuesta yhdistysten rekrytointeihin. Vapaaehtoistoimijoille tarjottiin vuoden aikana myös muuta koulutusta sekä virkistystoimintaa. Vapaaehtoistoiminnan messut järjestettiin syksyllä 2023 yhteistyössä seurakunnan ja paikallisten yhdistysten kanssa. Vuoden 2023 aikana aloitettiin yhdistysrekisterin uudistus.

Kehittämisverkostot

Tuusulan alueellisten kehittämisverkostojen tavoitteena on edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tukea asukkaiden omaehtoista toimintaa omalla alueellaan. Kehittämisverkostot toimivat Jokelassa, Kellokoskella, Hyrylässä, Riihikalliossa ja eteläisen Tuusulan kylien alueella. Jokaiselle kehittämisverkostolle on nimetty ydintiimi, joka aktivoi asukkaita ja toimijoita mukaan ja suunnittelee verkoston toimintaa.

Kehittämisverkoston ydintiimi voi omalla toiminnallaan tuoda osallistumismahdollisuudet ja yhteisöllisen toiminnan kuntalaiselle näkyväksi. Tämä voi madaltaa asukkaiden kynnystä osallistua toimintaan, ja toisaalta rohkaista järjestämään toimintaa itse, yhdessä muiden kanssa. Toiminnan ytimessä on paikallisen yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisääminen. Asukasdemokratian kannalta erittäin positiivisena on koettu myös mahdollisuus lausua aluetta koskeviin kaava- ja katusuunnitelmiin.

Yhteisötilat

Tuusulan kunnan maksuttomat yhteisötilat mahdollistavat asukkaiden, yhdistysten ja yhteisöjen kokoontumiset ja yhdessä tekemisen. Yhteisötiloja käyttivät sekä yhdistykset, yhteisöt että yksityishenkilöt. Suosituin yhteisötila oli Mäntymäki, jonka käyttöaste oli 52 %. Seuraavaksi suosituimpia yhteisötiloja olivat Kellotupa, jonka käyttöaste oli noin 29 % ja Aunela, jonka käyttöaste oli noin 24 %. Kalliopohjan kerhotilan käyttöaste oli noin 9 %. Syksyllä 2023 otettiin käyttöön kaksi uutta yhteisötilaa: Ester Matilda –kodin sali ja Kustaa Aadolf –kodin sali.

Avustusuudistus

Tuusulan kunnan myöntämien avustusten kokonaisuutta uudistettiin vuoden 2023 aikana yhteistyössä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Uudistus koski kunnan myöntämiä toiminta-avustuksia ja kerta-avustuksia. Avustusuudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön kunnan uusi sähköisen asioinnin alusta, joka avautui ensimmäiselle avustushaulle vuoden 2024 alussa.

8 Hyte-työn mittaaminen ja raportointi

Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään palveluissa, toimenpiteillä ja teoilla. Hyte-työn perustaksi ja vaikuttavuuden tueksi tarvitaan tietoa siitä, mihin ja miten toimenpiteitä suunnataan. Indikaattoritiedot ovat ennalta määriteltäviä hyte-mittareita, ja erilaisista lähteistä tuotetaan kattavia tilastoja lukuisista eri näkökulmasta. Tieto auttaa muodostamaan käsitystä hyte-työn mahdollisista kohdennustarpeista.

8.1 HYTE-kerroin

Kuntien valtionosuuksiin tuli vuoden 2023 alussa uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. Tarkoituksena on varmistaa kuntien aktiivinen hyte-työ kuntalaisten arjessa myös hyvinvointi-alueuudistuksen jälkeen. Ennakoivalla ja ehkäisevällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä voidaan myös hillitä sote-kustannusten kasvua.

HYTE-kerroin lasketaan 21 indikaattorin pohjalta. Tulosindikaattorit mittaavat eri ikäryhmien hyvinvoinnissa ja terveydessä tapahtuvia muutoksia. Näihin indikaattoreihin kunta voi vaikuttaa omilla toimillaan. Prosessi-indikaattorien avulla arvioidaan laaja-alaisesti kunnan hyte-toiminnan nykytilannetta. Ne kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyölle. Indikaattorien kautta saatu HYTE-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Indikaattorien soveltuvuutta arvioidaan määrääjain, ja ne voivat muuttua. Tietojen tulee kuitenkin olla saatavissa yhtäläisesti kaikista kunnista. HYTE-kerroin päivittyy vuosittain, mutta kaikki indikaattorit eivät.

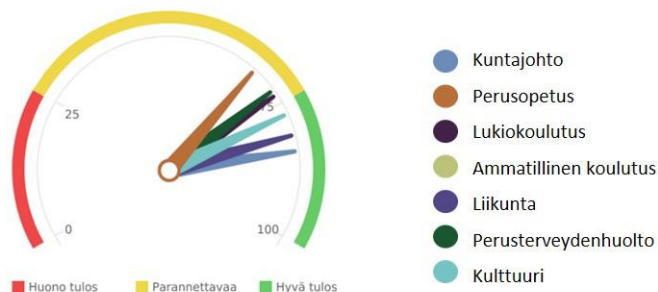
Kuntien kesken jaettiin hyte-perustein vuonna 2023 kaikkiaan 104 miljoonaa euroa, keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti. Tuusulan osuus HYTE-valtionosuudesta oli yhteensä noin 830 000 euroa, eli 20,7 euroa asukasta kohti. (Liite II, HYTE-kerroin Tuusula)

8.2 TEA-viisari

THL:n tiedonkeruu kunnan johdolle väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä 2023 toteutettiin keväällä 2023, ja tulokset julkistettiin syksyllä 2023. Tiedonkeruulla selvitettiin kuntien aktiivisuutta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tiedonkeruussa tarkasteltiin erityisesti kuntajohdon roolia ja merkitystä kunnan kaikkia toimialoja koskevassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Tuusulan kuntajohdon TEA-viisarin tulos on ollut tasaisessa kasvussa. Vuodesta 2019, jolloin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta käynnisti toimintansa, kuntajohdon TEA-viisarin tulos on noussut 32 pisteellä. Vuonna 2021 tulos oli 72 pistettä, vuonna 2023 tulos 84 pistettä. TEA-viisarin tulokset kootaan ja arvioidaan viiden eri osa-alueen perusteella. Tuusulan kuntajohdon TEA-viisarituloksissa täydet 100 pistettä on saatu johtamisessa, seurannassa ja tarveanalyysissä. Sitoutumisessa Tuusulan tulos on 85, voimavaroissa 62 ja osallisuudessa 71.

TEA-viisarin tulokset 2023

Tuusulan TEA-viisarin kokonaistulokset ovat kautta linjan hieman korkeammat kuin hyvinvointialueella ja koko maan tasolla. Erityisen hyvä vertailutulos on kulttuurin ja liikunnan palvelualueilla sekä kunnan johdossa.

	Tuusula	Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	73	70	70
Kuntajohto	84	80	83
Perusopetus	67	63	65
Lukiokoulutus	73	71	65
Ammatillinen koulutus	..	59	64
Liikunta	81	76	72
Perusterveydenhuolto	72	72	70
Kulttuuri	77	69	71

8.3 THL:n Kouluterveyskysely 2023 ja TerveSuomi 2022

Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi; tuoreimmat tulokset ovat vuodelta 2023. (*Liite III, Kouluterveyskysely 2023*)

Terve Suomi -tutkimus kerää kattavasti tietoa suomalaisen aikuisväestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä niissä tapahtuneista muutoksista ja tulevasta kehityksestä. Edelliset tulokset vuodelta 2022 ovat saatavana hyvinvointialueitasoisesti. Vuosina 2023–2024 toteutettiin kyselytiedonkeruu lisäotoksen tilanneissa kaupungeissa. (*Liite V, TerveSuomi 2022*)

Viimeisimmät Kouluterveyskyselyn ja TerveSuomi-tutkimuksen tulokset yhdistettyinä arjen havaintoihin ohjaavat kysymään, millaisia yhteyksiä lasten, nuorten ja aikuisväestön kokemuksilla on toisiinsa. Kouluterveyskyselyn tulokset kertovat lasten ja nuorten lisääntyneistä mielen hyvinvoinnin ja sosiaalisen ahdistuneisuuden haasteista, ja TerveSuomi -tutkimus osoittaa useilla indikaattoreilla, että työikäisen väestön hyvinvointi on heikentynyt ja kuormitus lisääntynyt. Lasten ja nuorten tukitoimien lisäksi tärkeää on tarjota myös vanhemmuuden tukea.

Niin kunnan, hyvinvointialueen kuin järjestökentänkin toimenpiteillä pyritään tukemaan sekä huoltajia että lapsia ja nuoria. Yhteisöllinen opiskeluhoito tarjoaa tukea perheiden erilaisissa ongelmatilanteissa. Yhteistyössä Mieli ry:n ja Tuusulän Rotareiden kanssa on suunniteltu vuodelle 2024 vanhempien ryhmätapaamisia teemalla Nuoren mielen tukeminen. Hyvinvointialue järjestää vuoden 2024 aikana useita etävanhempainiltoja, joissa pääpaino on eri tavoin oireilevan nuoren vanhemmuuden tukemisessa. Mieli ry on myös tuottanut 4.-7. luokkalaisille suunnatun *Hyvän mielen treenivihkon*.

8.3.1 Kouluterveyskyselyn keskeisiä nostoja

Kouluterveyskyselyyn 2023 vastasi yhteensä 260 000 oppilasta tai opiskelijaa valtakunnan tasolla. Tuusulassa kyselyyn osallistui 2 215 vastaajaa:

- 4.–5.-luokkalaisista 86 %,
- 8.–9.-luokkalaisista 71 %,
- lukion 1.–2. vuosiluokan opiskelijoista 69 % ja
- ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 34 %.

Kyselyn yleishavaintona suuri osa lapsista ja nuorista voi hyvin, on tyytyväinen elämäänsä ja arkirytmii on kunnossa. Tuusulassa, hyvinvointialueella ja valtakunnallisesti on kuitenkin havaittavissa jakautuminen hyvinvoiviin ja huolta herättäviin lapsiin ja nuoriin, sekä ongelmien kasaantuminen. Osan hyvinvointia kuormittavat monet erilaiset tekijät, kuten sairastelu, ahdistuneisuus, kiusaaminen tai sosiaalisten tilanteiden pelko, joiden taustalla voi olla monia erilaisia tekijöitä. Oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien oppilaiden osuus on kasvanut Kouluterveyskyselyissä vuodesta 2015 alkaen, erityisesti tytöillä. Erityisesti huolestuttavat yläkouluikäisten tyttöjen tulokset. 8.-9.-luokkalaisilla tytöillä on saman ikäisiä poikia enemmän yksinäisyyden kokemusta, huonompi keskusteluyhteys vanhempien kanssa, matalampi tyytyväisyys elämään sekä lisääntynyttä sosiaalista ahdistuneisuutta. (*Liite III, Kouluterveyskysely 2023, keskeiset tulokset*)

Kunnassa on järjestetty Lasten ja nuorten hyvinvointiseminaari, ja koulukohtaisia tuloksia on käsitelty koulujen opiskeluhoollon ryhmissä. Tulosten perusteella keskeisiksi kehittämiskohteiksi ja toimenpiteiksi ovat nousseet:

- Mielialaan liittyvät huolet - yhteistyön vahvistaminen yhteistyön vahvistaminen oppilashuollon ja huoltajien kanssa
- Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen - vaikuttamismahdollisuudet koulun tapahtumiin, omaan oppimiseen ja oman mielipiteen ilmaisemiseen

- Nettikiusaamiseen ja kiusaamiseen puuttuminen matalalla kynnyksellä ja yhteistyö huoltajien ja opiskeluhuollon kanssa

Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kunnan omassa hyvinvointityössä korostuvat koulujen yhteisöllisen opiskeluhuollon/hyvinvointityön kehittäminen ja hyvinvoinnin työvälineen hyödyntäminen koulun hyvinvointityön suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kouluvalmentajien työn jatkaminen ja koulunuorisotyön yhteistyön tiivistäminen koulujen kanssa ovat tärkeitä keinoja. Matalan kynnyksen harrastustoimintaa tulee jatkaa.

Yhteistyössä Keusoten kanssa toteutettava opiskeluhuollon tuki yhteisöllisessä opiskeluhuollossa on keskeistä. Hyvinvointialue on suunnitellut Teams-vanhempainiltojen kokonaisuuden ajankohtaisista aiheista vuodelle 2024. Kolmannen sektorin kanssa yhteistyössä toteutuu Nuoren mielen tukemiseen suunniteltu etä- ja lähitapaamisten kokonaisuus vanhemmille.

8.3.2 Terve Suomi –tutkimuksen nostoja

Valtakunnallinen havainto on, että työikäisten hyvinvoinnin tila on heikentynyt psyykkisen kuormituksen kasvun ja koetun elämänlaadun heikentymisen vuoksi. Ilmiö näkyy myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tuloksissa. Psyykkisesti kuormittuneiden osuus on kasvanut kaikissa muissa ryhmissä paitsi keskitason koulutettujen keskuudessa.

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on laskenut kaikissa ryhmissä, ja erityisen paljon keskitason koulutuksen saaneessa väestössä. Työikäisten kokemus onnellisuudestaan on laskenut kautta kaikkien koulutustasojen, kun taas eläkeväestössä onnelliseksi itsensä kokevien osuus on lisääntynyt. Yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet korkean ja keskitason koulutettujen ryhmissä, 20-64 –vuotiailla ja yli 65-vuotiailla. Toisaalta yli 75-vuotiaiden kokemus yksinäisyydestään on vähentynyt.

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on kasvanut 20-64 –vuotiaiden ikäryhmässä sekä korkeasti koulutettujen ja matalasti koulutettujen keskuudessa. Erityisesti korkeasti koulutettujen fyysinen aktiivisuus ja riittävän unen määrä ovat laskeneet. Lihavuus (kehon painoindeksi BMI yli 30 %) on lisääntynyt selvästi vuoden 2020 tuloksiin verrattuna: yli neljännes keskiuusimaalaisista on merkittävästi ylipainoisia. Kolmasosa 20-64 vuotiaista kokee, ettei jaksata työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka. (*Liite V. Terve Suomi 2022, keskeiset tulokset*)

9 Yhteenveto ja huomioita tulevaan

Tuusulan nopea väestönkasvu, uusien asuinalueiden rakentuminen ja vanhojen alueiden muokkautuminen luovat tarpeita palvelujen kehittämiselle ja uudenaikaiselle yhteisöllisyydelle. Aasukkaiden kiinnittymistä kuntaan edistävät turvalliset ja viihtyisät asuin ympäristöt, sujuvat liikenne yhteydet, toimivat kasvatuksen ja koulutuksen palvelut, monipuoliset mahdollisuudet vapaa-ajan viettoon, osallistumisen kanavat ja työllistymisen mahdollisuudet. Paikallinen yhteisöllisyys voi kannatella, kun omat turvaverkot ovat kaukana. Kertomusvuonna Tuusulan palveluissa on panostettu eri asukasryhmien hyvän arjen tukemiseen.

Varhaiskasvatuksessa on onnistuttu vastaamaan kunnan kasvun myötä tulleeseen palvelutarpeen kysyntään, ja asiakaskyselyn mukaan varhaiskasvatuksessa aloittaneet perheet ovat erittäin tyytyväisiä. Kouluvalmentajien läsnäolo koulun arjessa on todettu vaikuttavaksi tavaksi edistää koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria. Perus-

opetuksessa toteutettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen pilotti tuotti vuosikellon taitojen harjoitteluun ja jatku-
moa myös lukuvuodelle 2023-2024. Lasten ja nuorten maksuton harrastustoiminta, *Harrastamisen Tuusulan
malli*, on laajentunut ja monipuolistunut kertomusvuoden aikana.

Kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut ovat tuottaneet monipuolisia mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon. Uima-
hallin käyttöaste on ollut korkea; Tuusulan uimahalli on kokoon suhteutettuna kävijämäärältään yksi Suomen
vilkkaimmista. Talviuinnin suosioon on vastattu lisäämällä talviuintipaikkoja, ja Tuusulanjärven talvireitit hou-
kuttelevat liikkumaan monin eri tavoin. Kaikille avoin kulttuuritarjonta on vahvistunut muun muassa toisen as-
teen kulttuurikasvatussuunnitelman, Kaiku-kortin käyttöönoton sekä Monion avautumisen myötä. Tuusulan
Opiston ja kirjaston kävijämäärät ovat nousseet.

Ikäihmisten kasvava määrä on huomioitu kunnan palveluissa ja kehittämistyössä. Kuntaan laadittiin ikäystävälli-
nen asuinkonsepti, ja ensimmäinen ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen kohde on valmistunut. Asumisneuvo-
jaan voi tukeutua erilaisissa asumisen asioissa. Ikääntyneille toteutetaan monipuolista, ohjattua liikuntaa kai-
kissa kuntakeskuksissa, ja kulttuuripalveluissa on erityisesti ikääntyneille suunnattuja kokonaisuuksia kaikille
avoimen tarjonnan ohessa. Ikäihmisten toimintakykyä, sosiaalista kanssakäymistä ja kohtaamisia edistävät esi-
merkiksi olohuonetoiminta, Hyvän Tuulen Tuvat sekä eri yhdistysten järjestämä toiminta.

Kunnan eri palveluissa on kehitetty mahdollisuuksia ja tilaisuuksia kaikkien kuntalaisten kuulemiselle, osallisu-
delle ja vaikuttamiselle. Esimerkkeinä tästä ovat muun muassa lasten ja nuorten laaja kuuleminen osana Lapsiys-
täväallinen kunta –alkukartoitusta, kehittämisverkostot, ruokakasvatusryhmät, osallisuusoppitunnit, kirjaston de-
mokratiahanke, avointen dialogien järjestäminen sekä maahanmuuttajapalveluiden yhteistyö järjestökentän ja
maahanmuuttajien kanssa. Kunnassa myös toimivat aktiiviset nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, ikäihmisten
neuvosto sekä lapsi- ja perheasiainneuvosto. Alueelliset kehittämisverkostot tuovat osallisuuden ja vaikuttamisen
mahdollisuudet lähelle kaikkia kuntalaisia.

Yhteistyö Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa on käynnistynyt varsin sujuvasti, ja tuottanut onnistu-
neita toimintamalleja. Esimerkiksi lastensuojelun matalan kynnyksen Messii -toimintamallia on jalkautettu var-
haiskasvatukseen ja opetukseen, poissaoloihin puuttumisen malli on käytössä kouluissa. Lasten ja nuorten mie-
lenterveyden portaat selkiyttävät palveluihin ohjautumisen polkua. Keusoten nuorten mielenterveys- ja päihde-
palvelujen asiakasohjaus on ollut tavattavissa Ohjaamon tiloissa viikoittain.

9.1 Huomioita tulevaan

Väestörakenteen muutos aiheuttaa monia globaaleja, valtakunnallisia ja paikallisia muutoksia. Syntyvyyden lasku,
väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen vaikuttavat tulevaisuuden kunnan talouteen, palveluihin
ja elinvoimaan. Kunnan kasvaessa on tärkeää, että palvelut kehittyvät väestökehityksen ja yhteiskunnan eri ilmi-
öiden mukana. Tuusulan omissa ja yhdyspintojen palveluissa tulee reagoida eri asukasryhmien tarpeisiin, esimer-
kiksi lasten ja nuorten, vanhempien, työikäisten, maahanmuuttajien tai ikääntyvien tukeen liittyvillä toimenpi-
teillä.

Kunnan edunvalvonnalla pyritään varmistamaan, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu yhteis-
työssä hyvinvointialueen kanssa Tuusulan tarpeiden mukaisesti. Edunvalvonnan tavoitteiksi vuodelle 2024 on
asetettu, että palveluiden yhdenvertainen saatavuus, toimivat palvelupolut ja ohjaaminen palveluiden pariin to-
teutuvat. Hyvinvointialueen tuottamien digipalveluiden osalta edunvalvonnan tulee varmistaa palveluiden saa-
vutettavuus kaikille käyttäjille. Kohtaavien palveluiden ja digipalveluiden tasapaino on tärkeää: toimivilla digipal-
veluilla on mahdollista saada työaikaa lähipalveluiden tuottamiselle ja asiakkaiden kohtaamiselle. On myös kriit-
tisen tärkeää huomioida palveluiden saavutettavuus ja esteettömyys kaikille kuntalaisille.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelujen verkostosuunnitelma hyväksyttiin aluevaltuuston kokouksessa
vuoden 2024 alussa. Myöhemmin keväällä aluevaltuusto päätti selvitysten perusteella, että Jokelan terveysase-

man muutetaan sote-yksiköksi, jonka palvelut voidaan tuottaa liikkuvana palveluna tai kiinteänä palveluna toimipisteessä. Jokelan sote-yksikköön valmistellaan myös pilottia, jossa Keusote, Tuusulan kunta, yritykset ja yhdistykset tarjoaisivat erilaisia hyvinvointia edistäviä palveluita Jokelan terveysaseman tiloissa.

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. Valmistelua on tehty tiiviissä yhteistyössä vuodesta 2022 kuuden kunnan, TE-toimiston, hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien kesken. Keski-Uudenmaan TE-palveluiden painopistekohderyhmiä ovat nuoret, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajat sekä työnantajat ja yritykset. Toteutuessaan palvelurakenteen muutos tuo julkiset työllisyys- ja elinkeinopalvelut lähelle kunnan muiden palveluiden ekosysteemiä, mikä mahdollistaa uudenlaiset yhteistyön muodot.

Suurella joukolla suomalaisista ja tuusulalaisista menee edelleen varsin hyvin, mutta pienellä joukolla entistä heikommin. Kunnan palveluiden merkitys eriytymisen ja eriarvoistumisen hillitsemisessä on suuri: palveluilla voidaan ehkäistä polarisaatiota ja rakentaa siltoja eri väestöryhmien välillä. Kunta luo rakenteita ja mahdollisuuksia sille, että asukkaat voivat edistää ja ylläpitää omaa hyvinvointiaan ja terveyttään. Laadukkaat ja saavutettavat palvelut, terveelliset ja turvalliset asuinympäristöt sekä mahdollisuudet osallisuuteen ja vaikuttamiseen ovat kunnan hyvinvointityön, ja kunnan elinvoiman, perusta.

Lähteet

Kansallisten dialogien koosteet

https://kansallisetdialogit.fi/wp-content/uploads/Elama-epavarmuudessa_kevaan-2023-kansallisten-dialogien-yhteenveto_SAAVUTETTAVA-1.pdf

https://kansallisetdialogit.fi/wp-content/uploads/Yhdessa-ja-yksin_syksyn-2023-kansallisten-dialogien-yhteenvetoraportti-1.pdf

Kouluterveyskysely 2023 <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

TEA-viisari [Tulokset - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

Terve Suomi 2022 ilmiöraportit https://repo.thl.fi/sites/terveysuomi/ilmioraportit_2023/index.html

Tilasto- ja indikaattoripankki [Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

Tilastokeskus [Tilastotieto - Tilastokeskus \(stat.fi\)](#)

Liitteet

I Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö [Vähimmäistietosisältö.pdf](#)

II HYTE-kerroin (Tuusula) [HYTE-kerroin.pdf](#)

III Kouluterveyskysely 2023, keskeiset tulokset [Kouluterveyskysely 2023.pdf](#)

IV Lasten ja nuorten alueellinen hyvinvointisuunnitelma, kuntakortti [Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, kuntakortti.pdf](#)

V Terve Suomi 2022, keskeiset tulokset [TerveSuomi 2022.pdf](#)